

UNIVERSUL LITERAR

D. PHEREKIDE: CIOPOTNIȚA MĂNĂȘTIRI CAMPULUNG

In acest număr: CAMIL PETRESCU, LUCIAN BLAGA, SCARLAT STRUȚEANU, MIHAIL CELARIANU, N. N. TONITZA, I. G. BĂCILĂ, GH. GARDĂȘ, PAUL PAPADOPOLO, G. G. COSTIN, ION MARIN SADOVEANU, AL. T. STAMATIAD, GH. TALAZ, EUGEN VICTOR, MATEIU ALEXANDRESCU, RUD. A. KNAPP, PERPESSICIUS. Buletin bibliografic săptămânal de AL.-SADI IONESCU.

An. XLII, Nr. 25
20 Iunie 1926.

Lei 5.

Există Dumnezeu ?

Deci luând cele cinci pâini și cei doi pești, căutând la Cer, le-a binecuvântat și le-a frânt și le-a dat ucenicilor să le pue înaintea norodului.

Și au mâncat și s'au săturat toți și au luat din sfărâmiturile care rămăseseră, douăsprezece coșuri.

Luca IX—16, 17.

Ne apucase noaptea, tot discutând, la prietenul Nae Popescu, asupra existenței lui Dumnezeu.

Părerile, numai în aparență, erau împărțite; în fond niciunul nu îndrăzneam să fim categorici și, odată cu întinericul, credința ne învăluia treptat într-o ceață de poezie caldă și înfiorătoare.

Se sfârșiseră lungile perorații, mai mult sau mai puțin creștine, descordarea era leneșă și prietenească; gazda ne desmerda cu a treia serie de cafele cu rom.

Unii pe scaune, cu picioarele lungite până la jumătatea mesei, alții frântiți pe cele două paturi covoruite, gustam liniștea sfârșitului de luptă.

Ca niciodată, în seara aceea, isbutisem să fim civilizați: nimeni nu era supărat, sau cel puțin, măhnit, că nu-i s'ar fi luat în seamă părerile și socoteam că în curând ne vom împărășia, fericiți de succesele avute în conversație, fluerând tot drumul, până acasă.

Reveria noastră fu, însă, turburată de intrarea în cameră a cumnatului gazdei, receptorul Stroe Mărgărint. Cu căciula pe sprânceană, într-o haină scurtă, blănită cu oac neagră, cu fața rumenă și mustățile lungi roșcovane, amicul nostru intră jovial, scuturându-și, cu coatele, zăpada, care se risipi și pe noi.

— Eu am plecat, făcui, trăgând, cu greu, picioarele amorțite, de sub masă.

— Și eu, se grăbi altul, din întu-neric.

Ridic ședința! — rosti, cu solemnitate, al treilea.

Parcă mi fi fost înțeleși să ne sculam cu toții deodată, apărându-ne în suflete ezerul de visare, în care plutisem până atunci. Cu Stroe, însă, nu era de glumit; venise omul pe frig și era bucuros că dăduse peste ceata întreagă, în odaia caldă și primitoare.

— Stați, fraților! — se opuse el, astupând cu spatele toată ușa; asta însemnează că vă gonesc eu! Mai aveți nițică răbdare!

— Ce v'a găsit, mă? V'asteaptă muerile acasă?... ne trezi Nae, cu voce răsunătoare.

Mai stați, zău! — gunguri, lingușitor, domnișoara Puica, sora dumisale, apucându-mă de colțul reversului.

Poftim de pleacă!... Unul câte unul, ne așezarăm din nou, fără nici un chef, însă.

— Hei, ce mai nou, fraților? Ceați mai pus la cale? — rosti, fre-

cându-și mâinile degerate, Mărgărint.

— Păcat că n'ai fost!... — ciripi cristalin, domnișoara Puica. Era așa frumos!

— Totdeauna generoasă, — mormăi cineva într'un colț.

— Da, lampa n'o aprindeți, oameni buni? — urmă Stroe — să ne mai vedem la față!

Parcăud că iar ați făcut filosofie!

— Azi s'a vorbit despre Dumnezeu, despre Domnul nostru Isus Christos... păcat, zău, păcat! se tângui domnișoara.

— Ufff! Voi o să înnebuniți de tot cu filozofia asta! Când v'aud: cu Dumnezeu și cu Christos! Eu n'am atâta carte, ca voi, dar vă spui drept că sunteți niște proști!

— Ești prea simplu! — îl trăzni cineva, răspicat și solemn.

— Stai, dragă, cu nu zic altfel, dar am spus totdeauna și o repet sus și tare: dacă cineva poate să mă convingă, aferim, mă supun! Am citit și eu nițeluș... dar, să zicem că nu știu nimic.

— O, dar nu zice nimcni că...

— Ba nu... dece?... cu n'am de cât un an la „Științe”. În anul întâiu, știți bine că studentul nu este încă lămurit dacă există, ori nu există Dumnezeu. Dacă apucam barem anul al doilea!... Cu toate astea nimeni, până astăzi, n'a putut să-mi dovedească și mie, așa ca să n'nteleg și eu, înfine... că există Dumnezeu. Mai alaltăieri chiar am citit pe Papini. Ei, vă spun drept că m'a lăsat rece: la capitolul minunilor, nici nu mai vorbesc... e și ridicol!

— Taci frate? — zâmbi cineva.

— Eu unul așa văd lucrurile, urmă vorbitorul. Când eram mic, vă spun drept că mă duceam și eu la biserică, nu pot să zic că m'am născut ateu. Am crezut și eu în Dumnezeu, în Maica Domnului, în Isus Christos... ca fiecare. Acuma nu mai pot: rațiunea mă oprește. Pentru mine, până nu văd cu ochii mei, nu există nimic.

— Oi fi vrând să vezi pe Dumnezeu cu ochii liberi?...

— Nu, nu zic asta, dar, cel puțin, să am o probă materială, cât de mică... De Isus nu pot să spun că n'a existat; dar ce-are-aface? Poți dumneata să mă faci să cred că era fiul lui Dumnezeu?... că a făcut minuni?... Eu, vă spun drept, nu cred!

— Ereticule!

— Nu, zău, lăsați gluma; eu vorbesc serios... Tot așa am mai dat peste unii cari vroiau să mă convingă, cu orice preț; pace! Să nu vorbim de Dumnezeu; să zicem că este prea departe; dar să luăm pe Christos!

— Haidem!

— Ei, ce vreți să discutăm despre El?

— Minunile!

— Hai cu minunile! Care s'o luăm mai întâiu?

Poeții laureați

AL. T. STAMATIAD

Mi-e sufletul o creangă

Mi-e sufletul o creangă
Ce'n umbră vestejește,
Când te visez, tresare
Și iarăș înflorește!

Mi-e sufletu-o fântână
Uităță și pustie,
Când îmi apar, prin farmec
Se schimbă 'n apă vie!

Mi-e sufletul un clopot
Știngher și ruginit,
Când mă privești, răsună
De par'că e vrăjtit!

Mi-e sufletul o baltă
Cu apa înverzită,
Când îmi zâmbești, întregă
Vibreză limpezită!

Mi-e sufletul o noapte
Cun cer pustiu, de ceață,
Când îmi vorbești, de-odată
Se face dimineață!

Mi-e sufletul o mare
In veșnică furtună,
Când mă sâruiț, răsar
Tremurătoarea lună!

Mi-e sufletul atâta
De trist și obosit,
Că fără tine 'n viață
De mult aș fi murit.

AL. T. STAMATIAD

din volumul Poezii, premiat de
Academia Română

- Invierea lui Lazăr!
- Prefacerea apei în vin!
- Izbăvirea celor îndrăciți!
- Vindecarea orbilor!
- A lunaticului!
- Înmulțirea pâinilor și a peștilor!
- Cum ziseși?... Înmulțirea peștilor?... Hai, p'asta! S'o luăm pe

L. VIORESCU: PEISAGIU

Salonul Oficial

asta! Bineee! Uite, domnilor — ca să nu batem câmpii — mie-mi place să fiu clar — s'o luăm dela azbuche... Mai întâi, stați! — câte pâini erau toate?....

— Cinci pâini!

— Câți pești?

— Doi pești!

— Doi pești? Buun! Vasăzică, să zicem că erau cinci pâini și doi pești. Iacătă, o pun pe hârtie. Buun!... (scrie). Acuma norodul... Cam cât norod credeți dumneavoastră că era acolo, în vremea aceea?

— De unde vrei să știm noi?

— Nu, să presupunem... să zicem că erau numai o mie de oameni... E mult?...

Toți eram în picioare, deabia ținându-ne răsuflarea.

— Vasăzică o mie de oameni... Aveți ceva de zis?

— N'avem!

— Bineee!... Asemenea, să luăm, mai întâi, pâinile în parte, apoi fiecare pește în parte.

Dintr'o pâine... cât să fi cântărit atunci o pâine?....

— Să zicem... două kilograme!...

— Un pește?

— Patru kilograme!...

— Așaaa, să facem puțină socotcă-lă; uitați-vă ici. (Toți ne înghesuim pe umerii vorbitorului, cu ochii țintă la carnetelul pe care Mărgărint făcea calculele lui minunate). Cinci ori două: zece; astea sunt pâinile: zece kilograme... Acuma... două ori patru: opt, aștia sunt peștii.

Total general optsprezece chilogramme — buun... acum...

— Pardon!

— Au băut și apă!

— Niciun pardon! Împărțiți dumneavoastră pe optsprezece la... la o mie!!! Cât vine de fiecare om?

— N'o lua așa! Aici nu e vorba de o simplă împărțire; e vorba de o

minune! Cu cele patru operațiuni ale dumatăle n'ai să deslegi nicio dată o revelație! — se înfurie Gică Petrescu, cel mai credincios dintre noi.

— Stai, domnule, că nu merge așa! Să spue oricine — cât ar fi minunea aceea de mare — poți să saturei dumneata un om cu un sfert de firimitură de pâine?!... E la mîntea oricui! Hă!...

— Bată-te, să te bată!

— Stați, domnilor; lăsați omul să isprăvească!

— Eu, domnule, îți spun că se poate; dumneata trebuie să știi că oamenii ăia n'au mâncat numai pâine și pește. Așa vine vorba: asta este o hrană simbolică!

— Simbolică?... Și pâinea și peștele?... Ei asta e bună, izbucni într'un hohot superior, Mărgărint.

— Sigur că hrană simbolică! Și, poate nici atâta nu trebuia, pentru ca oamenii aceia să se simtă sătui, — urmă, cu inspirație, Petrescu.

— Bravo Petrescule!

— Brava Georgică!

— Ei, ce mai zici, craiule?

— Te-ai infundat rău, necredinciosule! — izbucnirăm cu toții, într'o larmă triumfătoare.

— Stați, oameni buni, că nu m'am infundat deloc! Vasăzică, hrana era simbolică? Să n'o schimbati.

— Hm!... eu s'o schimb, domnule? pufni, batjocoritor, Petrescu.

— Păi bine, nene, să zicem că hrana era simbolică... Dar cele douăsprezece coșuri cu firimituri, cari le-au mai rămas... alea tot simbolice erau?...

— Și, după o pauză, cu palma strâșină la ureche:

— Aud?...

Dar, se făcuse tăcere. Cel mai cumplit exeget, în situația asta, n'ar mai fi putut scoate o vorbă.

Struguri

Struguri copți, struguri copți.
V'am cântat atâtea nopți
Singură prin vie;
Roși frugani de poamnă covră
Tămâioși și razachie —
Dorul meu, și-acum
In bobife vi se toarnă,
Dorul meu și-acum.

In lăstari, in lăstari sub butuc
Insetată să mă duc
— Dor ce-mi arde pieptul —
Și s'ascult cum lin foșnește
Foileana sură,
Și s'ascult cum doru-mi crește
In bobifa mură.
Numai dor și-un strop de miere
In bobifa mură

De-ar veni, de-ar veni
La culescul viei,
Lui i-ași da să-mi bea din pumui
Mustul razachiei,
Lui i-ași da și n'ar ști nimeni —
Beți de dorul meu
Vor cânta culegătorii
Beți de dorul meu.

G. TALAZ

Cântec

Frunza se leagănă 'n soare,
Răde pădurea în ea
Vieța biruitoare
Cântă 'n dragostea mea

Miros de flori se răsfiră,
Pasări îmi cântă de dor,
Numai iubirea respiră,
Cântă în cântecul lor.

Apele toate oglindă
Farmec de ziua în hău
Apele nu pot să prindă
Farmecul chipului tău.

Singur în sufletul dornic
Dragul tău chip eu îl prind,
— Vremea oprește-se'n ornit
Lumea în gând o cuprind.

EUGEN VICTOR

Mărgărint, transfigurat, crescuse deodată, ca un titan; din gulerul de oae, capul lui se ridica, uriaș, într'o trufie sălbatică. Tăcerea noastră îi alimenta curajul și porțiunile: cifrele au fost zdrobitoare!

MIHAIL CELARIANU

MIOARA

Fragment din actul II

de CAMIL PETRESCU

Bălănescu: Suferi, Radule?
Radu: (ridică spre el ochii plin de suferință). Da.

Bălănescu: Bictul băiat.

Radu: Dacă ai ști ce e viața mea, Dumitre, (deprimat) dacă ai ști ce e viața mea acum.

Bălănescu: N'ai mai lucrat nimic, te înțeleg, tu pentru artă...

Radu: (nervos, viu) Artă!? (explicând) Aceia care a plecat. Nevastă-mea care e acum alături de d-nul acela în automobil.

Bălănescu: Ei asta-i, o simplă plimbare. Și pe urmă...

Radu: Și pe urmă?

Bălănescu: Dacă ai fi zis „nu“ ar fi rămas poate.

Radu: (amar) poate.. poate.. S'a isprăvit Dumitre.

Bălănescu: Atunci, divorțează..

Radu: (surâs amar) Să divorțez (cade pe gânduri) S'ar fi putut odată, acum s'a sfârșit. M'am obișnuit cu ea. Acum e în carnea și nervii mei.

Bălănescu: Știu cât o iubești. Pentru ea te-ai bătut în duel.

Radu: Nu știi nimic. Nici eu n'am știut până acum. De două luni de când ne-am întors femeia asta îmi răscolește sufletul ca un virus.

Bălănescu: Caută-ți liniștea lucrând. Toată lumea așteaptă de la tine...

Radu: (aproape violent) Ce să lucrez? Cum să lucrez? Ca să lucrez, am plecat acolo la munte, imediat după nuntă. La început mă apucasem cu oare care dragoste de muncă, dar când am băgat de seamă că e din zi în zi mai tăcută a început să mă frământă neliniștea. După un an am înțeles că i se urăște cu mine. Și de atunci sunt un om pierdut. Dumitre. Mai pune un pahar. Pierd femeia unică pentru mine și tu vrei să fac — artă? (Gest la Dumitre — pauză) — Câte n'am încercat... numai ea să-i trezesc interesul ca odinioară pentru viața noastră, în doi. Excursiuni, cărți citite împreună, colecții de gravuri...

Bălănescu: Iți spune ea că se plictisește?

Radu: Niciodată. Dar asta se simte așa cum simți că înamurgește iarna. Ce era să mai lucrez? Nici eu nu aveam poftă de lucru. Nu mai mă interesa decât ceea ce oprea atenția ei. (nervos aducându-și aminte) Ah! dacă ai ști la cât ridicol n'am pretat (cu ochii umezi, nervos) Ascultă, Dumitre, observasem de la un timp că se amuză ca un copil de ghiduşile mele. Ti-aduci aminte când mă rugați voi să vă imit pe profesori la școală. să cânt cum cântă cocosii, să fac cum latră câinii... Ei bine, făcea haz câte o seară întregă de toate strimbăturile mele... de rozele mele și (ironic) eu eram fericit. Cântam cum cântă cocosii. Dumitre, dar ai vedea-o zâmbind, (rămâne cu ochii fixi) Pe urmă o plictisea și asta.

Bălănescu: A fost o greșală că v'ați izolat. E. femeie tânără... Trebuia să vii numai de cât în București.

Radu: Iați c'am venit în București. Ce copil ești și tu! De două luni de când sunt aici, n'am o clipă de odihnă. Mi-s nervii hărțuiți în fiecare clipă.

Bălănescu: De ce atâta sbucium?

Radu: (privește în ochi) Mi-e frică să n'o pierd, Dumitre.

Bălănescu: (indurerat) Te înșeală?

Radu: De unde să știu. De atâtea ori, pleacă singură de acasă. Cum dispore pe

ușe, mă frământ ca un nebun (jucându-se cu paharul) La câte murdării nu m'am pretat ca s'o spionez. Telefonc pe unde mi-a spus că se duce. Caut să surprind contradicții în detaliile pe care le dă despre vizitele făcute. (incet sacadaț, nervos, surâs) Îi desfac scrisorile cu abur cald.

Bălănescu: Dar ești nebun. Divorțează și termină odată.

Radu: ((infiorat), respicat) Nu pot trăi fără ea.

Bălănescu: Cu toate acestea — adu-ți aminte — vrei să strici logodna?

Radu: (zâmbind amar) Atunci! Câte s'au schimbat de atunci.

Bălănescu: (pe gânduri) Firește. Te-ai obișnuit cu ea. Bărbat și nevăastă. Gren să te desparți.

CAMIL PETRESCU

Desen de S. Maur

Radu: Și pe urmă e altceva, Dumitre. (Îl privește în ochi) Eu sunt un schilod..

Bălănescu: Ești nebun...

Radu: Dragul meu, nu fac literatură pe spinarea mea. Eu sunt un schilod. Dacă pierd femeia aceasta (nervos, crispat) Ei bine, pierd singura femeie pe care o pot avea.

Bălănescu: Dar atâtea femei..

Radu: Atâtea femei (râzând).

Florăreasa: (intră o florăreasă cu ochi frumoși, către Bălănescu) Avem flori frumoase boerule.

Bălănescu: (îi face semn să plece)

Florăreasa: Ei, ia o floare de la mine (i-o pune în piept).

Radu: (privește lung, cunoscător, melancolic) Frumusețea florăreasă. Ia dă coșul încoace (florăreasa vine) Ar fi un model admirabil. (alege încet și o măsoară cu ochii) Hai, pentru că ești frumoasă să-ți iau trei trandafiri.

Florăreasa: Ia domnule odată că sunt grăbită, mai am musterii.

Radu: (îngălbenește, cu ochii mari, îi scapă florile din mână, iganca pleacă, el își sprijină capul în palme) (Dumitre îl privește compătimitor, pe urmă parcă ar vrea să scuze gestul inconștient al iganței).

Radu: (surâde pierdut) Tu știi, Dumitre, că eu nu mi gășesc nici modele... pentru portrete măcar...

Bălănescu: Bine, azi modelele sunt inaccesibile...

Un turn..

Clopotniță cu scări de putregai
Cu treptele în ceară fîntuite,
Alături de pustiuri zămislite
Toiagul clopotarului mai ai?

... Îl văd domol urcând treaptă cu treaptă
De-o grea suflare-adâncă apăsată,
De un toiag pe margini însemnată
Ca buchile din strana lui cea dreaptă.

La denie acum un an era
Biserica prea plină de creștini,
Iar sus se mpreunară plâns de crini
Cu lutul ce fringhiile trăgea.

MATEIU C. ALEXANDRESCU

Radu: Nu profesionește. Femei „bine“ care să-mi pozeze pentru portrete. Iuau-te toate prietenile și cunoscutele se înbulzeau să-mi pozeze. Oh! trei ani ușlio. Când te gândești că acum trei ani (gândește sufocat) și acum... acum..

Bălănescu: (ochi în ochi) Regreți Radule?

Radu: (ridică privirea zâmbind deprimat, pauză).

Bălănescu: (pe gânduri) Eri m'am întâlnit cu Gheorghiu, Gheorghiu care i-a fost martor. Cu care am discutat duelul. A venit vorba despre tine. Mi-a spus că în ziua în care a venit la expoziție Garnoski pierduse trenul, că vrea să plece la Iași.

Radu: (uimit, infiorat) A vrut să plece la Iași în ziua aceea și a pierdut trenul? ?..

Bălănescu: A ajuns prea târziu la gară, chestie de un minut.

Radu: (ca după o descoperire grozavă, întrebă, nu exclamă) Dacă omul ăla nu pierdea trenul, eu eram azi un om cu clinul și cu sufletul întreg? Se răcește carnea pe mine, Dumitre, înțelegi tu; ceri un bilet la un ghișeu și viața ta devine altceva.

Bălănescu: (dându-i simplu dreptate) Ti-aduci aminte povestea aceea orientală?.. Nu știi dacă nu ți-ai salvat viața — sau poate ai omorât un om făcând un pas la dreapta ori altul la stânga.

Radu: (agit, ascultând la ce i-a spus) Ți-a spus Gheorghiu asta?

Bălănescu: Era și el impresionat de întorsătura lucrurilor.

Radu: (gândind mereu) Nu-ți dă la timp legătura la telefon și poate ai scăpat de a fi nutrit toată viața printr'o gaură făcută îngât.

Bălănescu: Exagerezi și tu. Viața ta, dacă ai fi înțelegător ar fi...

Radu: (violent) Viața mea fără un zâmbet de femeie e o moarte de fiecare clipă, Dumitre. Toată copilăria mea am visat mâini albe și ochi înduioșați. Tot ce-am gândit frumos.. și bun.. și fraged, a fost despre femeie. Și toată arta mea era pentru ele, pentru toate. Un zâmbet de femeie dimineața mă făcea vesel pentru toată ziua. Orice privire a lor mă turbura,

DAIMONION

IV. SPINOZA ȘI GOETHE

Bălănescu : De.. Tu n'ai prea cunoscut femeile. Ți-ai făcut inchipuiri despre ele.

Radu : Niciodată n'am asociat de chipul unei femei un gând murdar.

Bălănescu : Poate că ai dreptate. — Din cauză că ai fost singur. Ți-a murit mama de mic, n'ai avut surori.. Altminteri te-ai fi certat cu ele la masă, ai fi știut când sunt bolnave (râzând) da, da, ai dreptate. Toți cari au surori multe în casă sunt mai bine pregătiți împotriva seducțiilor femeiești.

Nu știu.

Radu : Dar atunci când îmi vorbea o femeie, oricare, o străină, o trecătoare, înflorea ceva în mine. Și acum...

Bălănescu : Și acum?

Radu : (nervos) Și acum? Uite-le. (arată masa vecină) sau în automobil, sufocându-l pe... Niculescu.. Ah! le urăsc.

Bălănescu : Dar ce ai tu cu ele, toate?

Radu : M'au trădat. Toate m'au trădat.

Bălănescu : (zâmbind) Toate?

Radu : Toate. În toate credeam. În sufletul tuturor credeam (brusc) Uite vezi tu femeia aceea d'acolo mimoza cea fragedă, cu ochii mari și languroși... cu gură de copil? Are să doarmă la noapte cu domnul de colo căruia inteligența îi atârnă în cute cum îi atârnă pânțele. (cu ochii crispați parcă)

Bălănescu : Stăpânește-te omule. Te-a observat lumea. Uite cum se uită la tine tipul ăla.

Radu : (vede că toți cei de la masa vecină îl privesc cu oarecare curiozitate și desgust)

Bălănescu : Stăpânește-te. Toată lumea a observat în jurul nostru, că ești agitat...

Radu : Sigur un schilod care se agită. Ah lumea asta. Ar trebui să mă scol în picioare să le strig în față...

Bălănescu : Dar liniștește-te omule.

Radu : Dumitre, să le strig în față: Ceată de nemernici, traficanți scârboși, juissori idioși, grăjdari eleganți și frumoși ca niște viței... Am avut și eu cândva un obraz întreg și frumos, un obraz jertfit pentru sentimentalitatea jignită, ca o floare, a unei femei.. merit toată scârba voastră? Eu nu pot trăi fără voi. Voi toți trăiți fără mine.

Bălănescu : Dar omule liniștește-te.

Radu : Eu nu pot trăi fără un surâs de femeie. Se depărtează tot de mine și mă lasă părăsit. Pentru ele am gândit tot și astăzi mai mult ca ori când, mai aprig decât poți să crezi, nu-mi pot inchipui viața fără ele. (obosit scade tonul) Știu că ar trebui să fiu „altfel“ (după o pauză) Uită-te la ea. Nici o fresărire, nici o undă a unui gând în privire. Cine a vorbit de telepatie, de comunicare simpatică. Uită-te la ele... la frumusețea aceea fragedă și catifelată.

Bălănescu : Dar nu sunt decât niște întrefinute...

Radu : Sunt femei frumoase. Nu se poate ca într'un trup atât de fraged, cu niște ochi atât de catifelați, care mă nfișară în fiecare clipă... să nu adie măcar un ecou, o undă de simpatie. În mine vibrează orice început de senzație, rămătorul acela nici nu știe s'o prețuiască măcar.

Bălănescu : Dar ești absurd. Astea au în trupuri de regină, sufletele de bucătăresc.

Radu : Un leproș. Un leproș... sunt un leproș.

Bălănescu : Ești nebun.. Ești nebun! sau nu, ești sărac. Dacă ai avea bani...

Radu : Să cumper un surâs de femeie, o privire!

Bălănescu : Ii cumperi trupul cu gânduri cu tot... Atâtea câte are. (întră cei plecați, își reiau afectați locurile).

S-a vorbit mult de Goethe, fără de vre-un protest serios din altă parte, ca de un „spinozist“. El însuși din naivitate se socotea un fel de discipol al filozofului sinistru blestemat de talmudiști ceea ce a consacrat confuzia regretabilă dintre panteismul său pitoresc și cel al lui Spinoza, mai liniar și mai monumental. Astfel când cunoaștem atâtea forme de panteism câte varietăți din cutare specie bogată de păsări exotice, ne vine mai puțin greu să disociem cele două metafizici intrate cu atâta răsunet în conștiința europeană, aceea a lui Goethe de aceea a asceticului șlefuitor de lentile optice din Amsterdam. Ei n'au comun decât concepția identității: deus sive natura. În afară de această rodnică dar puțin controlabilă reducere a celor mai largi termeni metafizici la același numitor, cele două sisteme de gândire (dacă la Goethe se poate vorbi de „sistem“) se deosebesc până la împotrivire. „Natura“ lui Spinoza e un Dumnezeu impersonal, matematic, mecanic, geometric. „Natura“ lui Goethe e deopotrivă țesută și legată cu noduri de legi, dar animată în veșnică pulsație, un organism complicat căruia el îi dă când numele singurului Dumnezeu, când un multiplu nume politeist. Geniul lui Goethe nu s'a

identificat definitiv cu schema abstractă a spinozismului. De obicei Goethe vorbește despre „dumnezeesc“ acolo unde înțelegerea începe venerația. Dar cam la aceleași răsăruci cosmice vorbește al uneori și despre „demonic“: acesta e tot atât de neînțeles, și nu tot atât de venerabil, atunci în orice caz mai cuceritor și mai fascinant decât dumnezeescul. „Credeam să găsesc în natură, în cea vie și cea fără viață, în cea însuflețită și în cea neînsuflețită ceva ce se manifestă numai în contradicții și de aceea de necuprins cu nici o noțiune și cu atât mai puțin cu vre-un cuvânt. Acest ceva nu e divin căci pare irațional; nici omenesc nu e căci n'are intelect, nici drăcesc căci e binefăcător... Se aseamănă cu hazardul căci nu arată nici o consecvență; se aseamănă cu providența fiindcă îngăduie să se întrevadă o legătură de faptă. Tot ce ne limitează pare pentru el permeabil; pare să dispună arbitrar de elementele necesare ale existenței noastre: contrage timpul și destinde spațiul. Pare a se complăce în imposibil și să alunge cu dispreț posibilul. Accastă ființă ce intră printre toate celelalte împreunându-le și despărțindu-le, am numit-o demonică, după exemplul celor vechi..

I. BRATEȘ (MARIA PILLAT): PORTRET

Am căutat să mă salvez de această grozavă ființă ascunzându-mă conform obiceiului meu după o metaforă". (Dichtung und Wahrheit, cartea XX.) Dacă s-ar fi citit odată cu atenție rândurile acestea de-o uimitoare desăvârșire stilistică despre „demonic“ ar fi fost cu neputință să se mai confunde ideile metafizice ale lui Goethe cu cele ale lui Spinoza. Nivăiri nu se vedește mai limpede deservită diferența între cei doi ca în teora aceasta mitică a demoniului. În natura deterministă, matematică, plină de calcul și de cauzalitate mecanică a lui Spinoza nu este loc pentru „demonic“. Goethe găsește în demonic tot atâtea elemente cari sparg schema logică spinozistă: demonicul e irațional, se aseamănă totuși cu pronia cerească, trăiește din contradicții, e arbitrar și se complăce în imposibil. Dar în sistemul lui Spinoza nu încap aventura, și mîntea lui refuză să conceapă hazardul.

Goethe numește demonicul — (nu totdeauna) — o ființă, prin ceace în formula sa panteistă intră un corp străin și anarhic. Firește, demonicul devine o ființă numai pentru imaginația mitică. Dar nimic mai ușor decât să refaci panteismul înglobând în el și elementul anarhic. Operație de care Goethe însuși se îngrijește într-o aluzie aforistică, sau dacă voia într'un scurt comentariu al ideilor sale asupra demoniului.

Când demonicul se manifestă într'un individ în toată plenitudinea, acesta e în stare să ia lupta cu toți oamenii și în plus și cu elementele firei. Puterile morale aliate în acelaș cordon de apărare împotriva demoniului nu vor putea să-l zăgazuiască. Nu-l poate distruge, zădărniciindu-i păcatul binefăcător, decât universul cu care și-a încercat puterea, și în care reintră așteptând un nou prilej de manifestare. Făcând un analog comentariu în marginea propriului său mit, Goethe își reamintește o „cîndată și grozavă maximă“ a celor vechi: „nemo contra deum nisi deus ipse“. Astfel demonicul se reintegrează în divinitate. Demonicul e ieșirea din sine a divinității, o evadare a acesteia din ordinea logică și morală ce și-a impus-o: de aci puterea irezistibilă ce-l caracterizează, de aci latura pozitivă a manifestărilor sale cari diferă așa de binefăcător de cele negative ale drăcescului Mefistofel; de aci și întâmplătorul, capriciosul și providențialul în toate izbucnirile demoniului. Dacă ni se îngăduie o expresie mai tare am putea spune: demoniul e autoironia unui Dumnezeu care are puterea să iasă din sine, să se lupte și să se joace cu sine.

Există printr-un mare panteism și panteism. Dumnezeu lui Spinoza e identic cu tot ce este, dar în această identitate el nu-și părăsește nici odată ogașele din veci orânduite. Dumnezeu lui Spinoza nu poate să altereze suma unghiurilor într'un triunghi. Dumnezeu lui Spinoza nu cunoaște farmecul aventurii și plăcerea unică a întâmplării. Dumnezeul lui Goethe e în aceeaș măsură identic cu tot ce există, și lucrează în acelaș chip după legi arhaice (să ne amintim „fenomenele originare“) dar din când în când, dintr-o neînțeleasă superioritate și insensibilități înțelepciune își îngăduie salturile iraționale și autoironia demoniului.

Legenda spinozismului lui Goethe va trebui deci să îndure serioase revizuiți. Și chiar dacă Goethe s-ar declara postum, mai hotărît încă decât a făcut-o, drept urmaș senin al lui Spinoza, nu l-am crede. I-am amintit mitul demoniului, și nu l-am crede.

LUCIAN BLAGA

Două albume englezești despre noi

de IOAN C. BACILA

Printre călătorii cari au vizitat țara noastră sunt și doi englezi cari au însemnat ceace au văzut. Unul din ele e acel al lui George Hering, despre care am vorbit într'un număr trecut. În anul 1804 apare albumul lui William Miller, tipărit în Londra, cu un

ția, Moravia.

Transilvania și Bucovina. Privitor la țara noastră, acest album aduce o contribuție etnografică foarte prețioasă. Toate gravurile au mărimea 16 × 18,5 cm. și sunt gravate de Ellis și Poole; ele sunt: pl. 24 25 26 27 28 29 39 48 49.

WILLIAM MILLER: RUTEANCA DIN MARAMUREȘ

Din colecția de stampe a Academiei Române, pl. 49.

text introductiv și explicativ în limba franceză de Bertrand de Moleville și cu traducere în limba engleză de R. C. Dallas. Se remarcă în acest album exactitatea informațiilor ce le dă cum și reproducerea de tipuri și costume din Bucovina și Transilvania.

WILLIAM MILLER

Titlul în franțuzește este următorul: Costumes des états héréditaires de la maison d'Autriche consistant en cinquante gravures coloriées, dont les descriptions ainsi que l'introduction ont été rédigées par M. Bertrand de Moleville. Londres: Imprimé pour William Miller par William Bulwer et comp. 1804. XXVIII pagini + 50 planșe, în folio.

Introducerea și textul explicativ este în limba franceză și engleză. Acest album reproduce tipuri și costume din Austria de sus, Carniola de sus, Tirol, Ungaria, Polonia, Dalma-

Pl. 24. Lipovean din Bucovina. Gravată de Ellis. În întregime, în profil spre dreapta, îmbrăcat cu cămașe lungă albă, încins cu brâu roșu. Pe cap are căciula înaltă de oale, în picioare opinci. Părul și barba mare.

Pl. 25. Țărancă lipoveancă din Bucovina. Gravată de Ellis. Femeie tânără, în întregime, îmbrăcată cu o haină cenușie lungă până la glezne, pe cap are maramă rotundă roșcată, peste ea o altă maramă care se unește sub bărbie. În brațe ține un coș cu ouă.

Pl. 26. Țărânci de lângă Sibiu. Gravată de Ellis. Două femei, una călare și alta stă jos pe o piatră și toarce; sunt îmbrăcate cu ii lungi, încinse cu șurțe sau catrințe de culoare albastră deschis în dungi orizontale de culoare galbenă și verde. Pe cap au o învelitoare cu o maramă care cade pe ceafă și pe amândouă urechile; în picioare au opinci.

„Sibiu, capitala Transilvaniei, este un oraș mare și frumos, așezat la poalele munților Făgăraș, pe râul Ceben sau Zeben, care i-a dat astfel numele de Sibenburg. Nu este un oraș întărit formidabil, dar este destul de populat. Transilvănenii sunt în genere mari și bine făcuți; talia femeilor este mai puțin puternică, dar acestea sunt frumoase și printre fărânci se găsește de multe ori câte o figură distinsă și foarte seducătoare. Părul pieptănat cu grije este în coade și e tăiat rotund pe frunte; coafura lor este un fel de cauc negru, care aranjează cu artă o basma albă, mărginită cu un fir roșu; ea cade pe umeri lăsând descoperit gâtul, fața și partea dinainte a caucului. Imbrăcămintea lor este compusă dintr-o cămașă mare, brodată cu roșu sau albastru, în jurul gâtului, ale cărei manșete sunt mărginite de o margine de acciași culoare; un brâu de piele strânge această cămașă, în jurul corpului și fixază în același timp înainte și la spate două catrințe de stofă în dungi sau împetrijite de colorii diferite mărginite jos de ciucuri lungi. Sărbătorile își pun cercei și mărele de corail sau perle false. Ele au ca încălțăminte călțuni sau ghetete, al căror călcăiu este drept și strâns. Ele își fac singure vestmintele lor cum și pe ale bărbaților și copiilor lor“.

Pl. 27. Țăran din jurul Sibiului.

Gravat de Ellis. Bărbat în vârstă în costum de vară, cu cămașe și pantaloni albi, încins cu șerpar și cu o bită în mână; este un cioban.

Pl. 28. Săsoaice din orașul Sibiu. Gravat de Poole. Reprezintă două femei tinere îmbrăcate în rochii de mătase.

Pl. 29. Orașeni și orașence de lângă Sibiu. Numele gravorului lipsește. Gravura reprezintă un bărbat și o femeie, bărbatul este îmbrăcat cu haină și pantaloni albaștri, peste haină o manta imblănită, pe cap pălărie în formă de tricorn și în picioare cizme. Femeia are rochie verde cu un șorț alb dinainte, pieptar imblănit și deasupra o cațaveică asemenea imblănită; pe cap are un bonet imblănit.

Pl. 39. Locuitor din regiunea Siretului. Gravat de Poole. Reprezintă un bărbat tânăr, în întregime, îmbrăcat cu vestă roșie frumos brodată are cămașe cu manșete lungi și largi, încins cu un brâu roșu unde sunt înfipte două pistoale mari. Are pantaloni albaștri, în picioare opinci și pe cap capelă roșie fără cozoroc, iar pe umărul drept are o pușcă cu cremenc.

După imbrăcămintea pare să fie albanez. Descrierea pe care o face autorul se raportă la locuitorii din Bucovina, dar este un amestec confuz de cunoștințe privitoare la locuitorii din Bucovina.

Pl. 48. Țăran rutean din Maramu-

D-na George, celebra tragediană dela Comedia Franceză, se găsea în turneu la Petersburg, în 1812, când Napoleon a pornit cu armata sa împotriva Rusiei. Artistă își întrerupsese reprezentațiile, hotărâtă să se înapoieze în patrie. Țarul Alexandru I interveni în persoană, spre a o îndupleca să rămâie și avu loc următorul dialog:

— Domnișoară — zise Țarul — voi înfrunta lupta cu Napoleon, pentru a vă reține aici.

— Dar, Sire, locul meu nu mai e aici; el e în Franța.

— Lăsați armata mea să ne-o ia înainte și eu însumi vă voi conduce acolo.

— În acest caz, Sire, răspunse artist patriotă, prefer să aștept ca Francezii să ajungă la Moscova, voi aștepta mai puțin..

Și tragedia se întoarse la Paris.

Ludovic XVIII prezida într-o zi Consiliul de miniștri. De Corbières, unul din miniștri își puse tabacherea pe masă. Ludovic, mirat de această călcare a regulilor de bună cuviință, îl privi muștrător, spre a-și arăta astfel supărarea. Dar de Corbières nu băgă de seamă supărarea regelui, și-și mai scoase din buzunar și batista. Regele își pierdu răbdarea și întrerupându-și discursul, îi zise pe un ton foarte aspru:

— Cred că o să-ți golești toate buzunarele!

Abia atunci de Corbières își dete seama de necuviința ce făcuse, și fără să-și piardă sângele rece, răspunse zâmbind:

— Sire, cred că, pentru un ministru, este mai bine decât să și le umple!

Și Ludovic zâmbi iertător de spiritul ministrului său.

Paderewsky a dat la Londra mai multe concerte de caritate, cari au stârnit un entuziasm de nedescris. Admiratorii săi blocau intrarea locuinței ilustrului pianist, astfel că într-o zi, el trebui să fugă pe scara de serviciu.

În stradă respiră fericit că se simțea liber. Se opri, pentru a privi pe un om care lucra conștiincios la pavaj, și numai decât legă conversație cu el.

— Ce plăcere să vorbești cu acest brav om! gândi Paderewski. El nici nu mă cunoaște!

Dar iată că în momentul când ilustrul pianist vroia să se îndepărteze, auzi:

— Domnule Paderewski, întrebă timid lucrătorul, n'ați putea să-mi dați fotografia d-voastră, cu semnătura pe ea?

RUD. A. KNAPP.

reș; Gravat de Ellis. În întregime, în profil spre stânga, îmbrăcat cu o cămașă lungă mai jos de brâu, are pantaloni negri și opinci, pe cap căciulă înaltă de oaie, la brâu un topoi.

Pl. 49. Femeie ruteancă din Maramureș. Gravat de Ellis. Femeia este îmbrăcată cu o iie frumos brodată pe mâneci, are rochie albă, în față un șorț albastru, la gât mărele și pe cap o învelitoare care se leagă pe sub bărbie.

IOAN C. BĂCILĂ

WILLIAM MILLER: ȚĂRANCE DE LANGĂ SIBIU

Din colecția de stampe a Academiei Române, pl. 26.

La „Grandiflora“

Viața Românească a publicat în ultimele sale două numere (2—3 și 4) o năvelă de mari proporții, aproape un mic roman, La „Grandiflora“ a d-lui Gib. I. Mihăescu.

Cetitorii noștri își amintesc numele și însușirile acestui viguros scriitor dela publicarea năvelei „Troia“, una numai din atâtea creațiuni de valoare cu care a onorat revistele românești, de după războiu. Cum însă, cu toate necontestatele sale calități, volumul — și opera d-lui Gib. I. Mihăescu e de pe acum cu mult mai numeroasă — întârzie să apară în vitrina editurilor noastre, folosim acest prilej ca să atragem atențiunea celor în drept despre valoarea epică a acestui tânăr scriitor.

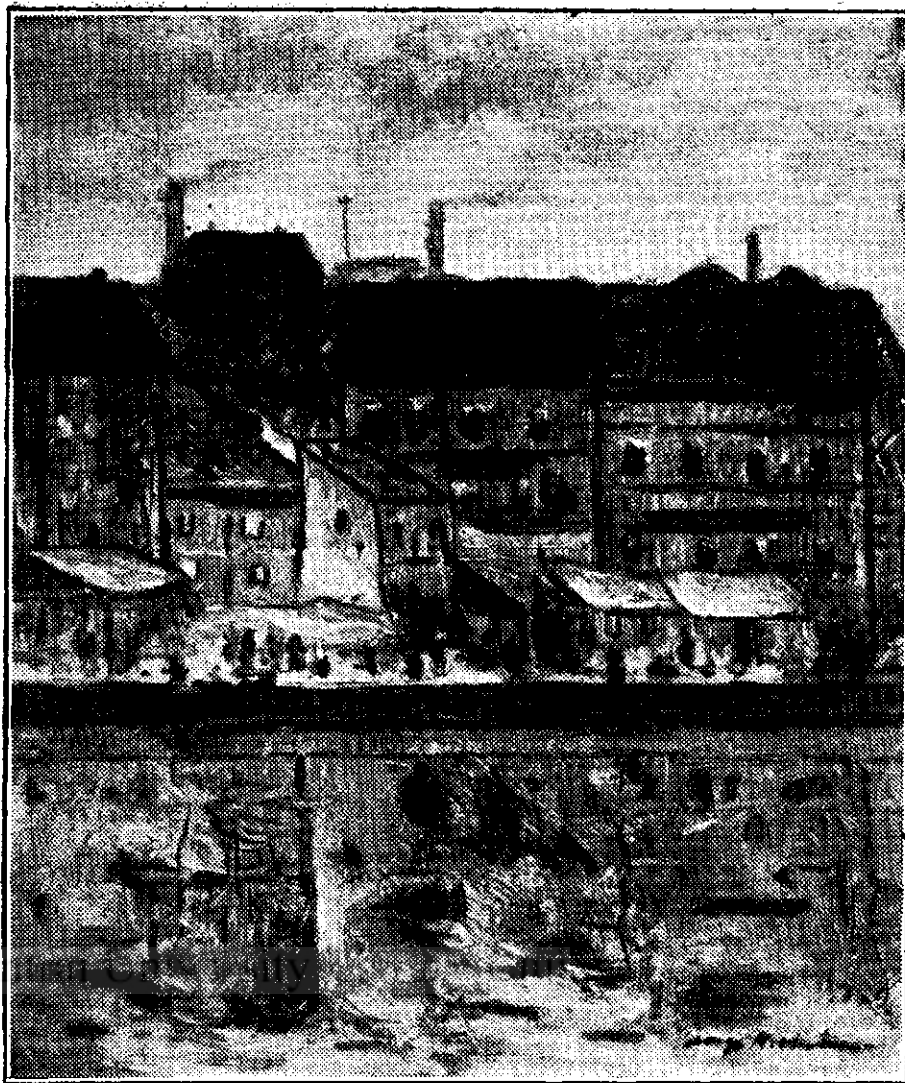
Ceeace în bună ordine, nici n'ar trebui făcut. Deoarece consiliul literar ce se presupune că asistă orice editură nu poate să nesocotească și să nu solicite, pentru gloria întreprinderii însăși, pe autorul care ar fi scris, până astăzi, să zicem numai: Troia, Intâmplarea, Vedenia și La „Grandiflora“.

Au mai avut și altădată prilejul să arătăm cum dintre cei mai tineri d. Gib. I. Mihăescu formează, prin arta sa viguroasă, prin brutalitatea întâmplărilor și ritmul vehement al desfășurării, un admirabil pendant la arta fragedă și de calitate feminină a d-lui Ionel Teodoreanu. Gib. I. Mihăescu e din familia literară a d-lui Liviu Rebreanu.

La „Grandiflora“ e romanul unui Don Juan de provincie, pe care d. Gib. I. Mihăescu îl superiorizează, îl adâncește, îl complică și-l ridică la rangul unui erou, ce se luptă cu propria lui independență, pentru ca exasperat de dansa să cadă într'un moment de descumpănire, sub chiar această independență. Dar nu e vorba să intrăm în detalii, pentru că și proporțiile și calitatea acestui unic roman, comportă prea multe detalii. Și noi nu disperăm să avem pe cât mai curând volumul, d-lui Gib. I. Mihăescu.

Totuși putem aminti, chiar în treacăt, de grandioasa figură a acestui superior Don Juan Manaru, ca și de dublul său, o umbră oarecum ridiculă și pomădată a unui alt Don Juan, Ramură, ca și de-o întreagă galerie de tipuri dela patronul grădinii de vară și până la fericitul cuplu al soților Moraru, și casta „Morărița“, singura din tot târgul, ce se împotrivesc cuceritorului și-l grăbește pe drumul crimei cu care se sfârșește năvela. Povestirea începe într'un cadru de umbră veselie în grădina de vară „Grandiflora“. Manaru silește pe cuceritorul soției sale, pe Ramură, să-i destainuiască adevărul. Și de acum începe o goană nebună, o sete nepotolită către degradare pentru că singura certitudine că nu există nici un suflet femeesc, fi ușurează durerea sufletească. Și cercul se întregeste cu episoade violente, aspre, cu portrete de provinciali robiți plăcerilor, cu scene tipice pentru viața de provincie până când castitatea d-nei „Moraru“ și aventuroasa ei cucerire și mai ales imediata ei sinucidere, zdruncină conștiința lui Manaru care-l ucide pe rivalul său, pe Ramură.

Nu e vorba însă de povestea în sine. Simetria cu care e urmată însă această luptă a eroilor, dela întâile la ultimile pagini, beția de conștiință și labirintul sufletelesc prin care străbate ca să răzbată în pragul unei închisori, confirmă încă odată marele talent epic al d-lui Gib. I. Mihăescu.

G. NICHITA: PE MALUL DUNĂRII Salonul Oficial

Mater Dolorosa)

— FRAGMENT —

Departen portul fără catarguri și cu rada
Pustie de pontoane ceși cântă'n gând balada,
In mahalaua mută cu fața către apă,
E mica noastră casă pe-un mal pe care-l sapă
Neconținuta vreme. Acolo 'ntre pereții
Săraci, sub coperișul pierdut de sub nămeții
Ingrămădiți de crivăț, asemeni unei sfinte,
Ce 'nnalță Prea-Curatei o rugă prea fierbinte,
Îți treci singurătatea, o mamă 'ndurerată,
Răstălmăcind în gându-ți viața de-altădată.
Zadarnic, înspre ziuă, când noaptea mai persistă
Așteptii s'auzi sirena cu aria-i prea tristă
Momiind pe om la muncă; să te mai scoli cu grijă,
S'aprinzi vicioia lampă, mașinei mici de schijă
Să-i reaprinzi văpaia, să dogorească 'n casă,
Când s'or sculă copiii la ora pentru clasă,
Să stai pe scundul scaun, cu ochii duși la ornice,
Să torci și pe podele să cânte fusul spornic
In acompaniamentul pisicii care toarce...
Zadarnic! roata vremii azi n'o mai poți întoarce:
Copila este moartă, băiatu-i prin spitale.
Azi nu mai ai cui face, prin neaua ninsă, cale
Și cum te-oprești la geamuri, cu ochii duși la cheiuri,
Tu suferi azi că toate-s tristeșilor temeuri.
Maidanul nins, pe-alocuri e ros de ciori în stoluri
Ce se ridică 'n aer și după largi ocoluri

„Viață vitregă“

de CÔSTAS URANIS

„Viața a fost vitregă cu mine“, spunea descori, cu un aer tragic și convins, Iani Petridis, secretar la Ministerul de Interne, când vorbea despre viața lui cu vreun prieten, într-una din cafenelele de la Haftia, unde-și lua cafeau, după masă.

Era fraza lui favorită. O pronunța întotdeauna, cu amărăciune, dar și cu voluptate în același timp, pentru că-i plăcea să creadă într-adevăr că viața fusese vitregă cu el. De fapt însă, viața nu-i făcuse nimic rău, absolut nimic. Avea douăzeci și opt de ani și, cu toate acestea, dacă nu simțise nicio bucurie prea mare în viața lui, nu simțise, în schimb, nici vre-o durere sfâșietoare. Ar fi putut spune cineva că bine-bine de tot viața nici nu prea bănuia existența lui. Secretar de 5 ani la Interne, pleca din odaia lui sărăcăcioasă spre minister sau spre cafenea și, de acolo, îndărăt spre odaia lui cu aceeași regularitate cu care câtarul învârtește roata unei fântâni. Afară de moartea lui taică-său, în provincie, de două-trei aventuri de dragoste cu fetele de pe la croitorii din vecinătate, de o excursie până la Poros cu câțiva colegi, într-o Luni după Duminica Tomii, și de o pneumonie care l-a tîntuit de pat o lună încheiată, în viața lui nu puteai număra nici o întâmplare mai de seamă.

Dar, cu toate acestea, lui Iani Petridis îi plăcea să repete cât mai des, cu un ton jalnic de nespus: „Viața a fost vitregă cu mine!“

Se socotia omul cel mai nenorocit. Inzestrat cu o imaginație care năvălește neînfrănată către lumile azurii ale himerei și care vede realitatea mai rea decât este, era tîrît zilnic de avânt spre deziluzie în ritmul regulat și mecanic al ceasornicilor de perete. Era un frate sufletesc al D-nei Bovary, eroina romanului cu același nume al lui Flaubert, care e veșnic nemulțumită de viața pe care o duce și trăește numai de visuri de măriri și de întâmplări extraordinare. Pentru că nu era decât un biet secretar în

minister, Iani Petridis suferia îngrozitor. Pentru că nu era milionar și n-avea ca amantă pe cea mai frumoasă femeie din aristocrația ateniană, găsia că viața fusese crudă cu el.

„Viața a fost vitregă cu mine!“

Ofta din adăncul sufletului pentru că nu putea să mănânce la Averof, ci era nevoit să se înfunde în ospătăriile populare, infecte, din Haftia. În fiecare dimineață, când își punea vesta lustruită, ofta iar, din greu. Când își îmbrăca ciorapii, totdeauna găuriți — îi venea silă de el însuși.

Singurul lui gând, singura lui ocupație, singurul lui vis era bogăția. Visa o viață strălucitoare și mondenă, să aibă un palat, automobil, să dea recepții, să viziteze Coasta de Azur și Elveția, să aibă amante frumoase... Deaceia, o astfel de viață îi era tot așa de necesară ca și apa pentru cel însetat. Fără toate aceste lucruri el nu putea trăi și viața lui, fără ele, era o moarte tăcută, înecată, zi de zi. Dar, fire leneșă și romantică, Iani Petridis nu făcea nimic ca să-și dobândească bogăția de care simțea atîta nevoie, ci se mulțumia să-și făurească în gând întâmplări romantice, imposibile, pentru dobândirea ei. Ideea de a-și părăsi biroul, în care n-avea nici un viitor, de a pleca în străinătate și de a se întoarce de-acolo cu o carieră capabilă să prefacă visul în realitate, îi trecea uneori prin cap, fără — însă — ca să se și opriască. Ce să mai doriască bogății, — se justifica el însuși, apăsător de lene, dacă-o fi să le dobândească la o vîrstă la care nu se mai poate bucura de ele? Ce-i mai folosesc lui Rockefeller milioanele? El ar vrea bogăție acum, când e tânăr, când se mai poate bucura de ea. Și de aceea, fiecare zi care trecea fără să-i aducă ocazie visa, o socotia ca o zi furată fericirii lui, ca o nedreptate monstruoasă, pe care i-o făcea viața, care nu se grăbia deloc să-l facă bogat.

Imaginația lui se deda la noi destră-

bălări, ori de câte ori o lăsa slobodă... să-l îmbogățească. Faptele cele mai de necrezut le socotia posibile și pe ele clădia fantasticile-i castele spaniole. Ducându-se ori întorcându-se de la minister, credea uneori că ar putea găsi așa, dintr'odată, pe drum, un portofel umflat. S-ar pleca așa ca nimeni să nu-l bage în seamă și l-ar pune în buzunar, pe când inima i s'ar zbate să-i spargă pieptul. Pe urmă s'ar îndrepta în spre un colț mai liniștit din Zapion, l'ar deschide și ar găsi în el o adevărată comoară. Altădată iarăși, se gândia că s'ar putea ca toți negustorii din Atena să-i dea dreptul să iee câte-un obiect din vitrina lor, a fiecărui. Cu gândul acesta cobora încet pe calea Stadionului, oprindu-se la fiecare vitrină ca să... aleagă obiectul pe care-l doria. Cea mai mare parte din vreme și-o petrecea prin fața juvaergerilor, alegând ce i se părea mai de preț. Pe urmă, revizând toate acestea, ar avea, în sfîrșit, mult visata comoară. După ce devenia bogat în felul acesta, începea — în închepuirea lui — să-și alcătuiască viața cea nouă. Mai întâi s'ar duce la Minister și și-ar svârli demisia în obrazul șefului. Gîndul acesta, să vorbească disprețuitor șefului, de care se temea, îl făcea să zâmbească. Pe urmă s'ar duce să-și cumpere un automobil și s'ar îndrepta spre cel mai vestit croitor, ca să-și comande zece costume. Seara și-ar petrece-o într'un cabaret, bînd șampanie și ținînd pe genunchi două șanteze frumoase. A doua zi ar pleca să-și cete o garsonieră la centru, pe care ar mobila-o în stil arab, pe urmă, pe urmă Iani Petridis ofta, reîntorcându-se brusc la realitate.

Unul din visurile lui cele mai dragi era și acela de a cuceri într-o bună zi, o fată frumoasă, din familiile bogate ale Atenei. Iani Petridis și-o și închipuia, o vedea. E o fată blondă și delicată. O întâlnește pe strada Herod Aticul, pe când trece cu guvernanta. O privește. Ea se face purpurie. Iani Petridis o urmărește ca să vadă unde stă. A doua zi trece prin fața casei. Ea e la fereastră. O salută. Ea îi zvârle floarea pe care o purta la piept. Mituind un servitor, izbutește ca, peste câteva zile, să-i trimită o scrisoare. Se întâlnește. Se iubesc. O convinge să-l urmeze. Fug la Kefisia, la un otel și acolo Iani Petridis o iubește cu silă. După aceea anunță pe părinți că fata lor nu mai e fecioară, că se iubesc cu patimă și că le cere mîna. Părinții, în fața faptului implinit, cedează. Li dau zestre un milion. Pleacă și-și fac luna de miere la Veneția.

În nădejdea aceasta, Iani Petridis a ros caldarămul străzii Herod Aticul, multe Duminici le-a petrecut la Kefisia și, mîrginindu-și cheltuelile pentru masă, și-a băut ceaiul la Doré, la un loc cu „aristocrația“. Dar copila blondă și fragedă nu apărea nicăeri și Iani Petridis a început să viseze altceva.

Odată, aflînd că marele bogătaş Zaharof n'are familie, i-a trimis o scrisoare pe 7 pagini, în care, cu un aer când hazliu, când poetic, îi cerea să-l înfiieze. Scrisoarea i-a trimis-o recomandată și o zi întreagă după aceea a trăit într-o nerăbdare chinuitoare, așteptînd răspunsul, care, bineînțeles, nu i-a venit nici azi.

„Disprețul“ acesta — cum zicea el — pe care i-l arătase Zaharof, îl făcea să urască și mai mult pe bogătaș. Când vedea pe câte unul din ei trecînd în automobile luxoase, care-l umpleau de praf, când, la Doré, vedea tineri aristocrați aplecându-se la urechea fetelor frumoase și elegante și vorbindu-le sură-

Se lasă ca lăcusta pe goalele hambare.
Zăpada văruește olanele pe care
Era mai verde mușchiul de cât mătasea broaștei.
Din valtele corăbii n-ă mai rămas nici moaște
Pe Dunărea insolzită de sloiuri mari de ghiață.
Pustiu debarcaderul s'a mistuit în ceață
Și'n hohote de crivăț gemînd prin ramuri mute,
Plîng sâlciile bălții coroanele pierdute.
În malul plin de cuiburi, s'globia rîndu nică
Nu-și mai implîntă sborul în puii ce-și despică
Micuțul plisc; prin poduri de magazii sărace,
O hufniță lugubră în cîntece posace
Adoarme seara care scîncește pe 'ntune ric.
Luceafărul la dreapta Măcinului, vespere ric
Doar el își mai aprinde statornica făclie.

Botoșani, 1917

PERPESSICIUS

*) Din volumul *Scut și targă*, de curînd apărut.

I M N

Pentru că la dreapta tronului tău m'ai primit;
 pentru drumul ce trece prin mine, fără sfârșit;
 Pentru că la dreapta tronului tău m'ai primit;
 te-am jubit!
 Pentru sângele ce mi-l spurcă cel mai umil fiu al tău: Satan;
 pentru ziua de vară, ce-i un bulgăr de aur în an;
 pentru unda ce trece din femeie prin apă și lan;
 pentru Cer, pentru ger, pentru cercul de fier;
 pentru tot ce mă'ndoaie, mă taie și mă despoaie,
 fii binecuvântată dumnezeiască ploaie!
 Pentru suflet, ce-mi înfloreste în jur, ca un cais;
 pentru că zăvoarele fânței mele le-ai deschis;
 pentru că una cu pânza apelor m'ai făcut
 acoperind cu mine atât necunoscut,
 te-am recunoscut!
 Cruce de vânt,
 cu stoluri nevăzute de suflete în brațe,
 te văd, de câteori cobori peste pământ...
 De câteori pământul pornese, tăcuți, să-l sape,
 (pământul meu, pe care l-ai spânzurat pe ape)
 și poposește vreunul de-al meu, lângă mormânt,
 te cânt!
 Te cânt într-o grădină cu bălării și Pace,
 în care orice mort, sub lespezi e-o panglică ce se desface!..

ION MARIN SADOVEANU

zătorii, îi venia să-i gătue, ca și cum i-ar fi furat — lui personal — automobilul sau femeea.

Visul lui de îmbogățire grabnică îl adusesese într'un așa hal de atățare, încât, dacă n'ar fi fost o ființă feroasă, nedestoinică să fure sau să facă o crimă, de teama pedepsei și a închisorii, gândul stăruitor al furtului și al crimei ar fi început să-l chinuiească așa fel, ca și cum ar fi fost singurele mijloace prin care să-și capete mult dorita bogăție. Închisoarea însă, dar mai ales decapitarea, îl produceau atâta groază, încât simțea o adevărată agonie oridecâte ori îi trecea prin cap un asemenea gând. Odată însă, când a cetit nu știu unde despre problema morală, pe care o trata Clemenceau într'una din cărțile lui, arătând că omul, de cele mai multe ori, nu-i cinstit de cât numai pentru că se teme de urmările unei fapte necistite sau ale unei crime în drumul lui spre îmbogățire, Iani Petridis și-a pus imediat întrebarea: „presupunând că ar rămânea nepedepșit și, pedesupra, ar pune mâna și pe două sute de mii de franci, ar atinge un buton electric, care să producă un curent și să ucidă un mandarin chinez undeva, în China? În el nu s'ar da nici o luptă morală?” Ei! ce ce grabă ar apăsa butonul, chiar dacă ar fi vorba ca, în felul acesta, să omoare nu unul, ci două sute de mandariini! Cu cele două sute de mii de franci pe care le-ar lua în schimb, n'ar putea, se înțelege, să-și implinească toate visurile. Ar putea duce însă o viață mai ușoară și mai frumoasă... și iar se cufundă în planuri, silindu-se ca să-și alcătuiască viața „cea nouă” pe temelia unei averi... de două sute de mii de franci.

Dar degeaba! Nimeni nu venia să-i propună ca să ucidă vreun mandarin chinez; tânăra blondă, care să-l iubească, încă n'apăruse; de găsit nu găsisese nici o comoară în vreun portofel; iar Zaharof îl „disprețuia” și nu-i răspundea... Se posomorise, devenise misantrop și tot mai des ca înainte repeta — pentru el însuși — fraza-i favorită: „Viața a fost vitregă cu mine!”

Ca o ceață, care se lasă încet-încet, se întinde și învalue un oraș, tot așa s'a lăsat greoaie melancolia, s'a întins peste el și i-a acoperit sufletul. Mohorit se trezia dimineața, mohorit, și mai mohorit, se trântia, seara, să se odihnească. La Minister nu mai vorbea aproape cu nimeni. Când îl întrebau ce are, răspundea vehotărit, monosilabic. Câte odată, pe când lucra la birou, se opria din lucru și cădea în reverie, ținându-și ochii departe, în gol. În două rânduri i-au făcut observații că și-a părăsit slujba și, în cele din urmă, l-au amenințat cu destituirea. Se părea însă că Iani Petridis nu dă nicio atenție lucrurilor de felul acesta. Când pleca de la Minister, o lua spre Zăpon, se așeza într'un colț mai ferit, pe-o bancă, își proptia coatele în genuchi și fruncea în palme și se cufunda în veșnicile lui planuri. Seara, în câte un colț al vreunei cafenele din Hafția, ședea așa ceasuri întregi, fără să pară că vede pe cineva, fără să arăte că are larma d'emprejurul lui. Uneori, legănat iarăși de închipiri, își peria costumul lustruit de ros ce era, puneă o cămașă curată, își văcsuia ghețele și se ducea să-și iee ceaiul la Doré, cu aceeași nădejde — dragă lui — că vreo tânără din aristocrație are să-l vadă, să-l îndrăgească și să-l iee de bărbat aducându-i și o zestre mare. Intra în localul acela monden cu un aer măreț și solemn, zvărlia o privire de jur împrejur și se așeza lângă câte-o masă unde vedea fete frumoase. Și-aprindea țigara, își comandă ceaiul cu un ton plin de un nemărginit dispreț și începea să privească stăruitor, magnetic, pe aceea dintre fete care i se părea mai frumoasă și mai bine îmbrăcată. De obicei, fetele nu-i dădeau nici cea mai mică atenție. Vorbiau, râdeau și făceau haz nespunând câte un tână, cunoscut, se apropia și se așeza la masa lor. Câte odată însă, zăruind pe Iani Petridis, care le privia, se uitau lung la hainele lui lustruite, se plecau una spre alta, își șoptiau ceva și pe urmă izbucneau în hohote. Iani Petridis înțelegea că-l ironizau și roșăța rușinei și mâniei începea să-i ardă obrazii. Alteori chiar lumea cealaltă, care venia

regulat în localul acela, se uita la el cu o privire care-l stingheria și-l silia de multe ori să plătească și să plece, numai să scape de acolo. După încercările acestea, lipsite de noroc, melancolia lui devenise din ce în ce mai adâncă. Se simțea nespun de stingher și de nenorocit între cele două clase sociale între care se afla: deoparte era lumea cărcia aparținea, dar pe care n'o putea suferi, dincolo era aristocrația, spre care se îndrepta, dar care-l disprețuia.

Erau zile când melancolia lui ajungea la o asemenea acuitate, încât n'avea poftă nici de masă, nici de cafea, nici de vorbă. Rătăcea pe străzile depărtate de centru, încet, încovoiat sub greutatea melancoliei care-l apăsa, privind distrat casele și trecătorii. Zi cu zi, nădejdea romantică a îmbogățirii, părăsită de imaginație, se ofilia tot mai tare, ca o floare uitată fără apă. Ajunsesse acuma de nu-și mai îngrijia îmbrăcămintea și pierduse și convingerea că ar putea răni inima vreunei fete frumoase și bogate cu boiul lui. Imaginația lui, care-i schițase visuri strălucite de viață viitoare, se schimbasesse acuma numai ca să facă și mai urâtă decât era viața lui fără noroc, posomorită și stingheră. Minteă lui se îndrepta acuma cu încăpăținare spre aceea ce putea să-i dea plăcerea amară a suferinței. Se gândia cum îi trec anii, fără nici o dragoste, fără bucurii, în odăița lui sărăcăcioasă, în birourile prăfuite al Ministerului. Nu numai că n'are să mai ajungă vreodată bogat, dar nici n'are să poată duce măcar o viață relativ comodă. Relua, unul după altul, toate vechile lui visuri romantice și găsea o plăcere amară să le despoae și să le arate cât erau de caraghioase.

— „Nu se pierd comori pe drum!” își zicea singur, cu un sarcasm crud, când își amintea că trăise alături cu nădejdea că ar putea găsi un portofel cu sute de mii de franci pe stradă. Tot așa, ideea că s'ar putea ca patronii (magazinelor din Atena să-i dăruiască fiecare câteun obiect din vitrina lor, nu și-o reamintea decât ca să se compătumească singur.

Ajunsesse neurastenic. Melancolia lui nu mai era o melancolie romantică. Devenise dureroasă, de nesuferit și-l apăsa cu o greutate spaimântătoare. Zădarnic cătase să scape de ea. Imaginația, singura tovarășă a vieții lui, care, la început, ca o vrăjitoare frumoasă din povești schimbă cu bagheta ei fermecată o colibă într'un palat, o sutenie într'o zână și care făcea să treacă prin fața ochilor lui aiuriți icoane de belșug și de bogăție, se schimbasesse într'o vrăjitoare bătrână și hădă, învelită în zdrențe, căreia îi plăcea să-i repete, monoton și spaimântător, rânjindu-i hidos, că viața lui era nenorocită și că această mișelie a vieții lui n'are să-l părăsiască niciodată, niciodată! Zădarnic s'ar cerca vreodată să-i iină piept! Răul mersese mai departe, căci iar cădea în melancolie, ca și un bolnav care se trudește să se ridice din așternut, dar puterile îl lasă și cade iar greoi, vlăguit oftând, pe patul de suferință.

Uneori se așeza pe marginea patului și plângea, plângea ca un copil, gândindu-se la nenorocirea și la marele, la nesfârșitul gol din sufletul lui.

Viața îi ajunsesse tot mai grea. Trăia ca un somnambul, fără să-și mai dea seama de viața d'emprejurul lui. Seara se înfunda undeva, prin tavernele de pe calea Patisiilor, în nădejdea nemărturisită că poate ar găsi o ușurare în beție. Oriși cât ar fi băut însă, nu izbutia niciodată să-și afle uitarea în băutura. Atâta doar că a doua zi se scula cu capul greu, cu

Vasile Alecsandri și scriitorii francezi

gura coclită și mai posomorit ca niciodată.

Ne mai îngrijindu-se, barba îi crescuse; și așa, cu hainele lustruite, cu ghețele scălciate, cu chipul palid și cu barba rară, avea aerul unui om bolnav și bătut de Dumnezeu. Pe drum, oamenii se întorceau și-l priveau cu curiozitate. Iani Petridis însă nu mai lua seama la impresia pe care o făcea. Acum toate-i erau indiferente și cu totul străine.

Ajunsesse să nu mai poată mânca mai nimic, era veșnic distrat, cădea în crize de melancolie atât de adânci, încât își neglija slujba și rămânea zile întregi cu ochii țintiți în gol, fără să se miște, fără să facă ceva. L-au repetat amenințarea că or să-l concedieze, dar el nu se mai sinchisisa de nimic. În cele din urmă, într-o dimineață, când șeful lui l-a găsit iarăși căzut în letargie, a raportat ministrului și i-a cerut concedierea. Peste vre-o câteva zile i-au și anunțat acest lucru.

Iani Petridis, când a auzit că e dat afară din slujbă, a simțit un fel de ceață care-i împăienjeste ochii. În gât i s'a suiat un suspin pe care l-a înghițit cu mare anevoință. S'a ridicat fără să sufle o vorbă, și-a luat pălăria și, după ce și-a salutat cu amărăciune colegii, a eșit și, cu mâinile în buzunări, cu capul gol de gânduri, a pornit-o agale spre odaia lui. S'a trântit pe pat, și-a ascuns fața în palme și a rămas așa un ceas, două, privind cu ochii sufletului la vechile lui visuri, la vechile lui nădejdi, cum se depărtează tot mai tare, tot mai tare și se pierd ca un stol de pasări călătoare, care fug de iarnă în țări îndepărtate și calde. Concedierea lui de la Minister i se părea o nouă rană omoritoare a vieții, care nu încetase să-l dușmănească și să-l persecute.

Indurerat și stoic a șoptit iarăși fraza lui favorită:

— „Viața a fost vitregă cu mine!”

Imaginația îi arăta și prezentul și viitorul în colori tot mai negre. Acuma ce să mai facă? De ce meserie să se apuce când n'avea decât un certificat de bacalaureat și nu știa nici limbi străine, nici nu se pricepea la negoț, nimica? N'avea cunoștințe politice ca să ceară și să capete alt post în mașinăria statului. Ce-i mai rămânea? Să se facă băiat de prăvălie ori chelner ori altceva, la fel? Viața era asta? Pe cerul lui, acoperit de nouri, nu lucia, cârmuitoare, nicio stea. Pentru el totul era întunecos, mohorit și rece...

Pentru prima dată, Iani Petridis se afla — cu adevărat — față în față cu viața, pentru prima dată trebuia să lupte cu ea. Dar chiar înainte de a se cobori la lupta aceasta s'a recunoscut învins și și-a plecat capul cu remanere. Privind marele ocean al vieții, s'a umplut de groază. Visase bogății, o viață pe care o duc eroii romanelor pe care le cetia, să aibă automobile, amante, să călătorească... Și acum, iată, până și pâinea îi era nesigură, iar viața se desfășura înainte-i întunecoasă, nefericită și săracă de orice farmec. O asemenea viață nici nu merită s'o trăiești!

Când Iani Petridis și-a șoptit cuvintele acestea, s'a simțit mai ușurat, mai liniștit. Și-a ridicat capul de pe pernă. Se părea că a luat o hotărâre mare, solemnă. A intrat în birou, a scris două rânduri pe-un petec de hârtie, pe care l-a pus sub călămară, și-a luat pălăria și-a plecat. Mergea ca un hipnotizat. A luat tramvaiul electric și a coborât la Faler, unde, la ceasul acela, nu se afla tipenic de om. Cheul era pustiu. Pe mare, în depărtarea azurie și ușor încrețită, se zăreau două pânze albe. Pe cer alergau câțiva norișori argintii.

În disciplina istoriei literare sunt foarte rare cercetările, în care se fac, nu atât biografia autorului, cât biografia operei literare. O astfel de biografie a operei, în care să se studieze nașterea ei și deci legăturile cu înaintașii, apoi diferitele transformări ale ființei literare de la o ediție la alta constituie, într-un domeniu de valorificare, cum este studiul operei de artă, o adevărată cercetare științifică, pe care valorificarea propriu zis estetică se va rezema întotdeauna. Am putea zice chiar, că o astfel de cercetare face parte integrantă din studiul estetic, pentru că acesta din urmă să fie complet.

De aceea nu putem treci cu vederea cartea d-lui Ch. Drouhet „Vasile Alecsandri și scriitorii francezi”, care apare, 25 de ani, după „L'influence des romantiques français sur la poesie roumaine” a lui N. I. Apostolescu, și în care profesorul de literatură franceză de la Universitatea din București aduce spre deosebire de N. I. Apostolescu o foarte riguroasă confruntare de texte romantice cu diferitele opere din activitatea literară a

Iani Petridis și-a aprins o țigară și-a luat-o agale spre stâncile din Faler. Lăsând în urmă micile ospătării romantice de prin peșteri, a ajuns în locul cel mai înaintat în valuri și acolo s'a așezat jos. Sub el, marca izbăia monoton și ritmic stâncile. A îmbrățișat cu privirea departe țărmlul faleric, dincolo Pireul. Pe urmă, ochii lui au urmărit câteva timp pânzele albe care plutiau pe întinderile de un albastru închis. În clipa aceea, din limanul Pireului ieșea un vapor și pornia spre larg, lăsând în urmă-i un nor de fum negru. La praveștiștea asta, Iani Petridis a oftat. Decâte ori n'a mai văzut el vapoarele plecând spre străinătăți îndepărtate și n'a călătorit, în imaginația lui, cu ele, pe când imaginația lui mai putea dori încă ceva! Azi însă, vederea vaporului care pleca în depărtări îl umplea de-o suferință fără margini. Vaporul acela, care pleca — gândia el — e viața aceea strălucitoare, pe care o visase el atâtădată, părăsindu-l pe stâncile acestea pustii ale Falerului. Acum toate gândurile îi erau acolo, pe vaporul acela care o luase spre larg, pe întinderea aceea nesfârșită și mișcătoare, pentru că să nu se mai întoarcă — poate — nici odată îndărăt!

S'a ridicat de pe stânca pe care ședea și a coborât dămol de tot până la țărml. Acolo s'a oprit și a început a privi apele cu o privire atât de fixă, încât părea de sticlă. Apele se depărtau și se reîntorceau, legându-se, lăsând spume albe, care luciau la soare. Fără să-și dea seama ce face, și-a luat pălăria și-a pus-o pe țărml. Pe urmă, uitându-se țintă la ape, s'a întins înainte și și-a dat drumul. Apele au pescăit o clipă, dar pe urmă și-au reluat veșnicul, ritmicul, legănatul lor du-te — vino spre stânci.

A doua zi i-au găsit cadavrul pe țărml. Ziarele, care, întâmplător, povestiau faptul, dădeau de știre că în odaia lui, poliția găsisse o hârtie pe care erau scrise cuvintele următoare: „Mă sinucid pentru că viața a fost vitregă cu mine!”

Trad. G. G. COSTIN

lui V. Alecsandri, spre a demonstra genul romantic și francez al unei bune părți din opera acestuia, care a știut să găsească adâncă frumusețe a poeziei poporane românești.

Pe d. Ch. Drouhet l'a interesat din biografia operei lui Alecsandri numai fenomenul genetic: a căutat să identifice numai operele scriitorului român, găsindu-le izvoarele în operele romanticilor francezi ca: Lamartine, V. Hugo, Th. Gautier, în acele ale vodevilistilor, sau chiar ale dramaturgilor de talia unui Molière sau Emile Augier.

D. Ch. Drouhet în genere lasă la o parte, poate dinadină, operele lui Alecsandri cele mai de seamă, pe care nu le identifică, fie că nu e cazul, fie că identificarea nu mai putea fi decisivă.

Intr'adevăr la Alecsandri poate nu se aplică procedeele identificărilor genetice pentru capodoperile sale. În tot cazul, ceea ce e cert e faptul, că dacă prelucrarea materialului împrumutat se înfățișează ca o post-creație, legătura cu modelul pierde din importanță.

O comparație între „Le chien du Louvre” (Casimir Delavigne) și „Căinele soldatului” (Gr. Alecsandrescu); între „Les animaux malades de la peste” (La Fontaine) și „Dreptatea leului”, Gr. Alecsandrescu între „La forêt et le bûcheron” (La Fontaine) și „Toporul și pădurea” (Gr. Alecsandrescu) ne poate ușor convinge cum modelul își pierde din importanță, ca pură descoperire istorică literară, întru cât prelucrarea introduce elemente noi ce-i nuanțează pozitiv valoarea estetică. Aceasta nu se întâmplă în urma comparației, pe care am face-o între „La jeune captive” (André Chénier) și „O fată tânără pe patul morții” (D. Bolintineanu), fiindcă poetul român a calchiat modelul francez extirpându-i însă cele mai importante elemente de motivare.

Din același punct de vedere dar cu un rezultat mult mai defavorabil pentru autorul imitator este comparația între „Gefunden” (Goethe) și imitația lui Văcărescu despre care V. A. Ureche avea însă o părere ce a fost în destul de ridiculizată de către Titu Maiorescu (Observații polemice 1869), ca să mai insistăm și noi.

Stabilind însă legături genetice între anumite opere ale lui Coșbuc, ca „Elzora” și „Die Perle der Wüste” (Strachwitz), sau „Trei Doamne și toți trei!” și „An Anfrag” (Karl Stieler) ne dăm foarte ușor seamă că rezultatul nu e prea departe de acela la care s'ar ajunge punând alături „L'avare (Molière) del „Aulularia” (Plaut); sau „Hippolytos (Euripide) de „Phèdre” (Racine). Cu Eminescu s'a făcut aceeași greșeală când „La steaua”... a fost văzută prin „Der Stern” (Gottfried Keller) și „S'a stins viața falnicei Veneției” prin „Venedig” (Cerrri și Lenau, dar mai ales Cerrri), sau când „Foaia Vestedă” prin „Das dürre Blatt” (Lenau).

Nu ne mai referim la „Hedda Gabler” (Ibsen) față de „Patima roșie” (M. Sorbul), la „Niculăiță Minciună” (Brătescu Voinești) față de „Ianko Muzicantul” (Senkiewicz) sau „Blana lui Isai” (Brătescu Voinești) și „Mantaua” (Gogol) etc. fiindcă aci identitatea materialului brut duce la reflexe franc deosebite atât ca valoare cât mai ales ca esență estetică.

Insemnătatea imitațiilor sau a prelucrărilor acestora sau ale altora dobândește un caracter decisiv științific: sau atunci, când opera imitată nu ajunge prin prelucrare la o post-creație, și în felul acesta identificarea ar putea să ne lămurească mai definitiv, dându-ne

posibilitatea să verificăm lipsa de valoare a operei; sau în al doilea caz valoarea creației, care a utilizat un material vechiu, întunecă prin latura pur estetică interesul istoric, și atunci examenul critic determină caracterul celor două valori.

Se mai pot căuta și alte modele germane ale lui Eminescu sau Coșbuc; se pot căuta în poezia contemporană modelele franceze ale lui Minulescu sau cele tot germane ale lui Blaga. Dacă opera reflectată e slabă, descoperirea e istorică și estetica o utilizează pentru negarea valorii în opera imitată, dacă ea e izbită, modelul ne interesează pentru determinarea estetică a celor două opere.

D. Ch. Drouhet în lucrarea ce ne preocupă, depășește, după cum am spus, cu mult studiul lui N. I. Apostolescu din 1909, întru cât d. Ch. Drouhet nu desfășoară considerațiuni generale asupra influenței franceze la romanticii noștri, ci se mărginește la un singur scriitor, ale cărui izvoare le urmărește în mod strict, nu aproximativ.

Trebuc să ne închinăm în fața acestei munci migăloase care scrutază pagină cu pagină textele franțuzești din epoca, în care infiltrațiunea era prezumată.

Studiul d-lui Ch. Drouhet ne luminează definitiv caracterul de repertoriu improvizat al teatrului lui Alecsandri într-o epocă de formațiune a dramaturgicilor noastre, când organul luase ființă (teatrul), în ciuda principiului, înaintea funcțiunii (reprezentarea unui repertoriu).

În același timp o parte din lirismul său ancorat tot pe țărnișurile romantismului francez în elementele sale cele mai variate ne lămurește destul de categoric parenta varietate a temelor atât de valoroase dar în genere tot pe atât de puțin exploitate. Poezia sa epică cu toată influența lui V. Hugo rămâne originală în rezultatele ei estetice.

D. Ch. Drouhet a accentuat originalitatea aceasta a lui V. Alecsandri și poate că n'ar fi greșit, dacă, mergând mai departe ar fi văzut, că acolo unde o influență străină nu mai e categoric revelantă, în înțelesul titlului lucrării, ar fi căutat să determine valorile și ale uneia și ale celeilalte opere.

Ar fi fost iarăș mai bine, după părerea noastră, ca acest examen critic să fie general și sistematic.

D. Ch. Drouhet, de valori în genere, nu se ocupă, ci numai de originalitate. Câteodată încearcă valorificări ce pe noi nu ne convinge.

Așa spre pildă, d-sa ajunge la convingerea că „Despot Vodă” e cea mai slabă dramă din lucrările sale serioase.

„În Despot Vodă însă se simte munca: piesa lui Alecsandri face parte din acele lucrări, despre care anticii spuneau că miroase a ulei.”

„Neconsistența caracterului personajilor înfățișate (Ciubăr, Despot) învederează, că n'au răsărit din fondul intim sufletesc al autorului, și că sunt combinațiuni artificiale și calculate ale dorinței de a se lua la întrecere cu autorii admirați ai epocii” (pag. 289).

„În schimb în „Fântâna Blanduziei” tonul piesei nu se umflă până la retorica sonoră — însă și de multe ori suzând a gol — din tiradele lui Despot ale lui Tomșa și Moțoc; din contră; depășind deabia pe cel al conversației farmecă pe auditori cu accentele grațioase ale vorbirii Neerei și Gettei, sau cu accentele melancolice ale căruntului Horaiju, înamorat de tânăra sclavă” (pag. 290—291).

Noi credem, că nici Despot Vodă nu e o dramă atât de slabă și nici „Fântâna Blanduziei” una atât de bună. Suntem

perfect de acord însă asupra valorificării lui „Ovidiu”.

„În „Ovidiu” dorința de a scrie o comedie asupra elegantului poet al „Artei iubirii” și al „Amorurilor”, de a fugheba cu alte cuvinte o lucrare grațioasă și delicată în felul „Fântânei Blanduziei” a fost biruită de sugestiunile de a crea o nouă producție de seamă pentru prima scenă românească de a scrie un poem plin de suflu liric și avânt spre regiunile înalte ale artei...”

Dar „Alecsandri nu era născut să scrie în felul dramei romantice, căci nu posedă nici imaginația aprinsă, nici sensibilitatea înflăcărată, nici bogăția verbală, nici prodigioasa virtuozitate ritmică, nici ușurința de invențiune a rimelor ce le-a dovedit Victor Hugo etc...”

Într-adevăr așa cum e conceput Ovidiu lasă să se vadă împrumuturile indirecte din René (Chateaubriand) sau frământările de fizionomie sufletească ce le descoperim în Didier sau Hernani ai lui Hugo, eroi sumbri ursiți să răspândească nenorocirea în jurul lor... Ovidiu se exprimă ca Hernani către Dona Sol din drama lui Hugo și în felul acesta, împrumutând atmosfera tiradelor hugoliene. Alecsandri nu izbutește să obțină adecuarea adevărată între eroul său și mijloacele de caracterizare străine. Credem însă că d. Ch. Drouhet alunecă spre o generalizare adesea riscată când caută în imaginile întrebuițate de Alecsandri în toată opera sa modelele izolate la diferenții scriitori romantici din Franța.

Spre pildă asemănarea (pag. 121) între:

...les rois, les dieux, les epopeés
Tourbillonnaient dans l'ombre au vent
de leurs épés

(V. Hugo de legende des siècles
și

Când te luptai la vântul produs de
spada ta

Nimic nu sta în picioare
(V. Alecsandri, Odă la statuia lui
Ștefan cel Mare)

sau între: (pag. 121)

...Rostabat le geant, tete basse,
Crachant les grognements d'un sanglier,
Sourd colosse, fondit sur le bon chevalier
(V. Hugo, Le petit roi de Galice)
și

Grodeck, zis falcă-tare în cruntul său
avânt

Precum un vier se'nainta prin gloată

Grodeck răpede spada-i în pieptul
lui Balaur!

(V. Alecsandri, Dumbrava roșie)

sunt simple mijloace romantice identice, nu sunt împrumuturi directe.

În ori ce caz însă monografia d-lui Ch. Drouhet e unică, putem zice, în istoriografia noastră literară, prin metoda riguroasă științifică în genere, pe care o întrebuițează — ar trebui citate capitole întregi pentru aceasta — dar mai ales pentru genul acesta de biografie a operei, pentru care estetica literară nu poate să-i fie de cât recunoscutoare, și i-ar fi fost și mai mult dacă autorul ar fi tras toate concluziile și nu s'ar fi mărginit mai mult la determinarea originalității de cât a valorilor.

SCARLAT STRUȚEANU

Insemnări

(Pe marginea altor însemnări)

În artă, sinceritatea nu poate fi evidentă, fără posedarea meșteșugului respectiv.

„Falsitatea” unei opere nu este, de cele mai adeseori, de cât o insuficiență de exprimare.

Suprema voluptate, pentru mine, nu stă atâta în diversitatea și adâncimea jocurilor sufletești, pe cari mi le provoacă Natura, — cât în aspectele pe cari sufletul meu le dorește și le impune Naturii.

Când reproduci Natura — ești sclavul ei.

Când o reprezinți — o dominezi.
Dar dacă ai în tine un suflet de sclav, nu te încumeta — nenorocitul! — să poruncești stăpânei tale.

Vei sfârși zdrobit — sub ridicol...

Natura e o piață bogată și vastă, unde mulți gurmanzi dau năvală după trufandale rare.

Artistului — veșnic modest — îi rămân resturile disprețuite.

Și toți ei prepară din ele — pentru omenirea nemită — cel mai desfășurător dintre ospățuri.

Sunt unele tablouri cu motive alegre — și cromatică funebră.

Ele te jignesc și dor.
Ai iluzia, imposibil de suportat, că îți stă înainte o văduvă cernită, care se hlițește cu nerușinată bucurie — te cheamă.

Arta este educatoarea sensibilității noastre.

Ea poate fi și instructoarea minții noastre.

Cu o singură condiție: să nu ne priveze de încântare.

Siguranța că ești original, îți include culea originalității.

Nu-i vre-o procopseală să te lauzi că ai fost plagiat.

Nu mai mediocrii pot fi.

Artiștii contemporani se străduiesc să păsească, fără popas, dela realismul bolnav de astăzi — la clasicism.

Nimeni însă nu ia aminte că infricoșatul măcel mondial a răscolit în sufletul omenirii, apele spumate ale romantismului.

Dealtminteri: — se zice — toți clasicii au început cândva prin a fi romantici.

La națiunile tinere, cu arta în pruncie, critica e o drogă străină, insipidă și inutilă.

O cantarida a Artei.

Și e necesară numai atunci când — în societățile îmbătrânite — curiozității și entuziasmului artistic, i-au succedat indolența și blazarea.

Cum sai dincolo de zaplazurile Naturii, te trezești hoimărind în grădinile Simbolului.

Dacă vrei să te împărtășești aici din

Nicolae Bălcescu

(1819 - 1852)

Generația dela 1848 a fost formată dintr-o pleiadă de suflete entuziaste și dornice de: introducerea unei stări noi și înfloritoare în țările noastre. Pentru a izbuti să realizeze cu succes frumosul lor program, tinerii acestei generații nu s'au dat în lături a sacrifica tot ce au ei mai scump pentru binele patriei. Numai cu sinceritate adâncă și cu muncă intensă să pot realiza fapte mari. Nicolae Bălcescu a fost cel mai elocvent exemplu al acelei epoci. Mucenic al unor idei sfinte, întreaga sa activitate a fost închinată țării. Tot ce a scris și a făcut este mare patriot al neamului, în scurta sa viață zbuciumată, poartă pecetea unui nobil altruism și exemplificarea acelui sacrificiu desinteresat unic în istoria popoarelor.

Fire blândă și delicată, animată de un suflet înflăcărat și impresionabil la orice înmăntare exterioară care găsia în structura internă a inimei sale, răsunetul unor năzuinți mari și efectul celor mai îndrăznețe fapte. Contrastul vădit dintre un fizic plăpând și o fire combativă și energică a dat naștere unei lupte îndârjite, care fatal avea să se sfârșească printr-o moarte prematură.

C-rut de frământarea sbuciumată a vremii sale, Nicolae Bălcescu, cade învins tot de ea, după ce își îndeplinesc datoria ca nimeni altul din generația sa.

Deși prin firea sa acționară Bălcescu era predestinat politicii și oratoriei, to-

tuși dragostea nefermă pentru faptele glorioase ale neamului său, l-au îndreptat spre trecut, unde el găsea fericirea de a petrece cu vitejii voevozi și de a tălmăci mai apoi viața lor în cele mai frumoase pagini de proză istorică.

Sînt foarte interesante amintirile lăsate de I. Ghica despre copilăria lui N. Bălcescu. La vârsta fragedă de 15—16 ani, el se ocupa intens cu istoria țării noastre.

N. BĂLCESCU

minunile lui, rare, de aur, — îi cât mai simplu și cât mai natural.

Toate elementele universului urăsc încremenirea.

Arta, de asemeni.

O statornicire a ei, înseamnă moartea — adică renunțarea la desăvârșire.

Vă asigur: nu se află sensibilitate acolo unde se ițește neconștient sensibleria — tot astfel cum nu e pătruns de politețea acela care, pe mică pe ceas, te face atent asupra politeții.

Creația unui literat se reazimă, fatal, pe autobiografie.

Nici odată însă aceia a plasticului.

Rătăcirile multor plastici, obsedați de literatură, vine, adesea, și de aici.

Pentru „eroii necunoscuți“ ai războaiului: două minute de tăcere.

Pentru acei ai Artei: o veșnicie.

Zice artistul:

Când va fi să mor, aș dori să mă aflu, plutind, în spațiile interplanetare — iar trupul meu, urmând duhul meu, să lungeze vertiginos în adâncimi fără de sfârșit, să se pulverizeze și să se topească în ritmul etern neodihnitei energii universale.

Răspunde omul:

După moarte, vreau să mă odihnesc în cavoul de granit al familiei mele...

N. N. TONITZA

ERATA: În Nr. trecut al revistei noastre — figurina atribuită d-lui Baraski își botezată „Antinea“ era de fapt opera „PE GANDURI“ a d-nei CELINE EMILIAN, cu prisosință remarcată în recentul „Salon Oficial“.

Răsplătit de soartă cu surghiun, Bălcescu pornește pe drumul pribegiei tot așa de vesel, cum ar fi fost dacă se înălța pe frontispiciul unei glorii bine meritată.

Înainte de a ajunge în capitala Franței el trece prin Ardeal. Aici are prilejul să asiste la o mișcare analoagă cu cea din Principate, susținută de Ardeleni. Dorința sa aprigă de libertate a poporului românesc îl face pentru moment, să se încreadă în simpatia și colaborarea revoluționarilor unguri. Îndată ce cunoaște însă mai bine împrejurările mișcării lui Avram Iancu el renunță la această colaborare nefericită.

După ce încarcă în zadar să unească pe emigranții revoluției, făcând și un drum la Constantinopol cu scopul de a putea înfătuși unirea Munteniei cu Moldova, Bălcescu este nevoit să fugă la Paris.

Acolo el luptă prin scris și propagandă națională pentru interesele țării sale. Informează opinia publică și pe oamenii politici din Paris și Londra despre soarta nenorocită a Românilor și cere cu tărie dreptatea, pe care o merită un popor nevinovat de atâtea jertfe și sacrificii.

În ultimul an al vieții sale se retrage în Italia la Palermo, unde moare la 16 Noiembrie 1852.

Pe lângă activitatea sa politică-națională susținută cu atâtea eforturi, atât în țară, cât și în străinătate N. Bălcescu ocupă un loc însemnat și în știința noastră istorică.

Influențat desigur de istoricii romantismului, Michelet și alții, Bălcescu păstrează totuși în operele sale un temperament de obiectivitate și de documentare științifică deosebit de al lor. Patriotismul său resfrânt în paginile care glorifică un trecut, este un patriotism sincer și curat, animat numai de adevărul istoric pentru exemplificarea și pilda unei generații ce era înconștientă de el.

Dacă lucrările sale istorice cer astăzi multe completări, ele se datoresc desigur cercetărilor noi; și nu insuficienței de informații a unui istoric care a încercat să producă acele studii destul de grele pentru epoca lui.

„Puterea armată la Români“ scrisă la vârsta de 24—25 de ani dovedește o precocitate științifică remarcabilă, după cum și publicarea „Magazinului istoric“, în un an după aceea, marchează o maturitate bine distinctă. Articolul program din această publicație istorică „Izvoarele istoriei Românilor“ arată ideile noi care îl preocupă pe Bălcescu în cercetările sale. Convins de pe atunci de insuficiența investigațiilor istorice restrânse numai în domeniul pământului românesc, el cerea înființarea unei societăți istorice române care să culegă toate documentele din arhivele Europei.

„Magazinul istoric“ mai răspundea și la o necesitate specific munteană, publicarea vechilor cronici, așa cum făcea în Moldova Kogălniceanu în „Letopiseșile“ sale, cu editarea cronicilor moldovenești.

Astăzi când interesele patriei sunt înlocuite cu acele ale egoismului personal și al poftelor de glorie vanitoasă și efemeră, sacrificiul nobil al lui Neculai Bălcescu pentru binele țării apare mai viu și mai grăitor.

GH. CARDAȘ

SPICUIRI BIBLIOGRAFICE:

A. — Opera, ediții:

1) Puterea armată și arta militară dela întemeierea principatului Valachiei până acum. I-ul memoriu în „Propășirea“ Iași 1844.

2) Puterea armată și arta militară la Moldoveni în timpurile măririi lor. II-lea memoriu în

„Magazinul Istoric pentru Dacia“, t. II (1846) pag. 36 și urmări. Ambele memorii s'au retipărit în ediția Academiei Române a operelor lui Bălcescu Cf. și N. Bălcescu „Puterea armată la Români“, ed. P. V. Hanes, Buc. Bib. p. toți.

3) Magazin istoric pentru Dacia, 5 volume, Buc. I (1845), II (1846), III (1846), IV (1847), V (1847), în colaborare cu A. T. Laurian. Operele publicate de N. Bălcescu în această revistă istorică sunt: Izvoarele istoriei Românilor, Români și fanarioții, Ion Tăutul, Miron Costin, Spătarul Ion Cantacuzino, Postelnicul Const. Cantacuzino, Puterea armată la Moldoveni, Starea socială a muncitorilor-plugari, Campania Românilor dela 1595, Buletin despre portretele principilor.

4) Filosofia socială în „Foala pentru minte“, 1846, pag. 30 și urm.

5) Drepturile Românilor către Înalta Poartă, în „Foala pentru minte“ 1848, pag. 341 și urm. și în „Convorbiri literare“ XXVI pag. 1028 și urm.

6) Question économique des principautés danubiennes. Paris 1850.

7) Mișcarea Românilor din Ardeal la 1848, în „Junimea Română“, Paris 1851, Nr. 3. Reprodușă în „Revista Română“, Buc. 1862, pag. 588 și urm. și în ediția operelor complete a Academiei Române.

8) Cinstarea Românilor în „România Vitează“, Paris 1851 și în ediția Academiei. Ediții moderne: Craiova 1891 și Edit. Flacăra, Buc. 1914 cu o introducere de N. I. Apostolescu. (Se știe că autorul acestei poeme a fost Alecu Russo și nu N. Bălcescu).

9) Istoria Românilor sub Mihai Vodă Viteazul. Ed. Academiei, Buc. 1878 cu o precuvântare de Al. Odobescu. Ed. II, Buc. 1887. Alte ediții: Buc. Minerva 1901—1902, Idem cu o prefață de Al. Lapedatu, Ed. Casei Școalelor, Buc. 1908, Edit. Socec în 2 volume p. școlari.

10) Manualul bunului român. Introducere de P. V. Hanes, Buc. 1903.

11) Biografii istorice, Biblioteca p. toți.

12) Testamentul lui Bălcescu în „Ateneul Român“, 1894, pag. 352 și în „Transilvania“ 1894 pag. 204.

13) Scrisori în „Revista Nouă“ IV pag. 353 și urm. în „Convorbiri literare“ XXXVI (1902), pag. 282 și urm. și în I. Ghica „Amintiri din pribegia după 1848, Buc. 1889.

14) Scrisori către Ion Ghica cu notițe introductive de P. V. Hanes, Buc., Bib. p. toți.

15) Scrisori inedite dela N. Bălcescu și I. Ghica, publicate și adnotate de N. Cartoian, Buc. 1913.

BIBLIOGRAFIILE

III. CONDIȚIUNI CARACTERISTICE

Cu acest conținut nou și interesant studiul bibliografiei, care nu mai e simplă notiță, dar se apropie de comentariu, trebuie să sufere rigorile unor precise condițiuni caracteristice cu a căror enumerare și discuțiune se va ocupa fragmentul de față și a-nume:

1. Departe de a fi o simplă înseilare întâmplătoare și insuficientă, ele trebuie să dea dovadă unei priceperi serioase și temeinice, a puținței de a se orienta și de a înlesni orientarea altora. Bazat pe cunoștințele sigure istorico-literare, cum și pe instrumentul lingvistic al comunicării acestora — ele vor fi — tocmai din cauza acestei temeiniciei — o garanție de neînălăturat în sensul deplinei și definitivei lor seriozități.

2. Și dac'ar fi numai atât! Atâtea cercetări bibliografice moderne ne arată, în fruntea numeroaselor lipșuri de care acestea sufăr, mai cu seamă pe aceia a fragmentarismului, și ce e mai dureros, a fragmentarismului lor întâmplător. Nu e de mirat de loc, prin urmare, că, în felul acesta, cercetări de asemenea natură, de parte de a oglindi complet și definitiv, până la deplina epuizare, exteriorizările sufletești ale scriitorilor și poezilor, reprezintă mai degrabă rezultatele îndoelnice și accidentale ale unor investigațiuni superficiale și fragmentare, necomplete — și de aici — primejdioase.

3. De-aici derivă a treia condițiune: bibliografiile fiind numai totalizări enumerative științifice, realizatorii lor vor fi îndatorați să privească întotdeauna cu aceeași ochi deci: fără părtinire, toate operele și pe toți cercetătorii, indiferent de categoria literară, artistică sau socială din care fac parte. Din potrivă, faptul semnificativ de a te opri cu sau fără voință, numai la anumite

manifestațiuni dovedește: sau că nu le cunoști pe celelalte (deci: incompetență, adică: neseriozitate) sau — și aci stă vinovata părtinire — că le cunoști, dar din motive care te privesc, deci: personale, le treci cu vederea.

4. Un asemenea criteriu, neingăduit în niciun caz, poate dovedi, de cele mai multe ori, invidie, devenind, din științifică, personală și interesată. Putem pretinde dela o astfel de înseilare criteriului sau norme călăuzitoare? Ar fi o eroare din cele mai mari. Și când te gândești că studiul bibliografic nu trebuie să fie, așa cum mai adesea încă e, un simplu catalog, cum dă Dumnezeu, o năvală întâmplătoare de nume, titluri și edituri. O asemenea listă, simulând bibliografia, o denaturează. De aici rezultă că și cercetătorul bibliografic trebuie să se lase condus de un mănunchiu de norme, variate, noi, unitare, care să-l ducă la rezultate sigure și accesibile. Se utilizează mai mult criteriul cronologic și alfabetic. Fără să fie (mai ales cel dintâi) cu totul lipsite de interes, ele sânt totuși elementare. Altele (clasificarea după genuri literare și poetice, după școale și influențe, după publicațiuni) ar putea fi folosite cu mai mult succes. Unde mai pui că, aici s'ar putea aplica criteriul estetic care ar grupa sub această titulatură operele de interes universal și permanent. Aceasta cu privire la opera în sine a fiecărui scriitor. Să mai adaug oare că aceeași ar mai putea fi urmărită în dezvoltarea sa, dela cele mai sfioase până la cele mai definitive manifestări? E și aceasta o contribuțiune de valoare care ne dă puțința să urmărim cum s'a manifestat, în diferite etape, sub diferite influențe, un talent sau altul.

5. Un alt capitol bibliografic inte-

Buletin bibliografic săptămânal *)

de AL.-SADI IONESCU

OPERE GENERALE. BIBLIOGRAFIE.

Crăciun (Ioachim). — Istoriografia română în 1923 și 1924. Repertoriu bibliografic. Cluj, (Tip. Ardealul), 1926, 157 p. Lei 40.

Gyárfás Elemér. — Egyenes úton 1901—1926. Dr. Hirschler József előszavával. Dicsőszentmárton, (Nyom Erzsébet), 1926, 313 p.

33 ECONOMIE POLITICĂ.

Zănescu (Aurel). — Organizarea științifică a muncii din punct de vedere psico-technic (Expunerea metodei dela Zürich). București, (Tip. Lup-ta, N. Stroilă), 1926, 8 p.

Pavelescu (Eugen). — Legislația Cooperatistă în România. Iași, (Tip. Viața Românească), 1925, 170 p. Lei 45.

The economical situation and organization of Roumania in 1926. [Bucarest, (Impr. Statului), 1926] 166 p.+hartă+6 diagrame.

* A se vedea tabloul clasificării zecimale în numărul 1.

35 ADMINISTRAȚIE.

Le problème administratif en Roumanie Lois de l'unification administrative et de l'organisation du conseil supérieur administratif précédées du rapport général contenant un aperçu historique sur l'administration en Roumanie et sur la doctrine administrative et d'un avant-propos par C. D. Dimitriu. Bucarest, (Impr. de l'Etat), 1926, VIII+207 p.

Văraru (M.). — Manual de drept administrativ în concordanță cu noua constituțiune, cu legea de unificare administrativă din 1925, etc. Chișinău, (Impr. Statului), 1926, 459+IV p. Lei 200.

37 ÎNVĂȚĂMANT. PEDAGOGIE.

Fundația culturală Principele Carol 1922—1925. București, (Tip. Fundației culturale Principele Carol), [1926], 135 p.+hartă. Fig.

Marinescu (Ing. Gh.). — Biblioteca publică „Petre Armenca“ din Brăila. Schiță principală de activitatea re-

gionalist-culturală. București, (Tip. Bucovina), 1926, 7 p. Lei 10.

Crișlanu (Ioan). — Repertoriu de aforisme pedagogico-științifice, culese din operele diferiților autori clasici și moderni. Arad, (Tip. Diecezană), 1926, 63 p. Lei 15.

Angelescu (Dr. C.). — Activitatea ministerului instrucțiunii 1922—1926. București, (Tip. Cartea Românească), 1926, 87 p.+2 hărți.

Iorga (N.). — Golești și alți elevi ai lui Töpffer în Geneva. București, Academia Română, 1925, 7 p.

a) **Manualele didactice pentru învățământul special.**

Dobrescu (Maria). — Prin cămin spre civilizație. Indreptar de economie casnică. A patra ediție. București, (Tip. Fundației culturale Principele Carol), 1926, 560 p. Fig. Lei 100.

39 OBICEIURI. FOLKLOR.

Ispirescu (P.). — Legende sau basmele Românilor adunate din gura poporului. București, Cartea Românească, [1926], 280 p. Fig. Lei 65.

Rădulescu-Codin (C.). — Cal de Smeu, Leu-Paraleu și alte povești, legende, pilde, snoave din popor. București, Ancora, 1926, 157 p. Lei 18. (Biblioteca universală nr. 132—134).

resant este: Ce s'a scris despre... Fără a fi absolut indispensabil, ne obligă, din moment ce l-am enumerat să-i dăm toată amploarea cuvenită, menționând dacă nu chiar tot ce s'a scris, desigur, tot ce s'a scris de seamă, răsfoind dacă nu toate colecțiunile periodicelor românești, fără-îndoială pe acelea ale marilor periodice românești. Aici bibliograful are ocaziune să se arate nepărtinitor. Menționând cu elogi și des pe unii autori, și trecându-i sub vălul tăcerii pe alții, el va fi bănuț de lipsă de independență. De aici nevoia unei priviri cât mai largi care să aducă la cercetarea ziarelor locale și care se impune cetirea colecțiilor vizitate. Tot de aici — datorită de a aminti nu numai articolele adhoc, dar chiar pe acelea în care numele scriitorului ce ne interesează a fost numai amintit în trecăt. E o datorie de conștiință de care unii bibliografi să achită așa de elementar — amintind doar câteva nume, dintre care nu lipsește al lor — și atât! E de mirat că pe baza unor astfel de bibliografii se pot face studii atât de sărace? Insuficiența materialului se păstrează și în metamorfoza pe care a suferit-o.

6. Cu aceste caractere biografia nu mai apare ca o simplă enumerare indigestă și inumană, ca un catalog inform și monoform, ca o listă săracă și neonestă, ca un șir obositor și întâmplător, ci ca o cercetare serioasă și completă, ca un studiu imparțial și inteligent condus, ca o investigație nouă și variată pe care, și simplul cetitor, ca și specialistul o va putea utiliza cu folos. Un singur adăos îi mai lipsește: studiul bibliografic, spre a avea toată savoarea și toată frăgezimea unei lecturi plăcute, trebuie să fie însoțit de unele explicări și comentarii sau chiar reproduceri, toate în măsură să lumineze și să fixeze mai bine schema enumerativă pe care o definește.

În felul acesta numai, împărțit în capitole și subtiluri, întovărășind

simpla enumerațiune inteligent clasificată cu comentariul și citatul, studiul bibliografic se ridică la rangul de cercetare nu numai serioasă dar indispensabilă atât marelui public, cât și singuraticilor specialiști.

PAUL I. PAPADOPOL

Cinematograful

CINEMA PATHÉ-LIPSCANI: „Crinul Roșu” cu Ramon Novarro.

Un film prost e preferabil unuia inegal căci acesta din urmă enervează prin continua nesiguranță în care ține pe spectator. Ai impresia că cineva te-a luat de mână să te conducă prin mijlocul unei mulțimi inutile și vulgare, dar mereu te scapă, te pierde și tocmai atunci când credeați că te-a prins mai bine.

Ar fi trebuit foarte puțin numai, pentru ca „Crinul Roșu” să fie un film bun. Vina revine în întregime scenariului care este — passez-moi l'expression — prea lăbărtat, prea nesigur și aceasta tocmai în partea cea mai caracteristică a lui.

Atât mediul cât și evenimentele ce formează esența filmului, sunt extrem de banale, totuși — și aceasta e un mare merit — în felul în care au fost concepute și mai ales prin latura psihologică care formează principala preocupare — ar fi putut fi foarte interesante. Sunt însă prea multe prelungiri, șovăiri cu efect prea diluant.

Interpretarea destul de bună. Ramon Novarro a fost corect dar... am fi așteptat parcă mai mult.

Interpreta rolului Marise foarte bine, prin fizicul perfect adecvat rolului și prin felul inteligent în care a știut să profite de această potrivire. Deasemenea foarte bine Wallace Beery în rolul Bô-Bô.

Momentul cel mai bun este întâlnirea lui Jean cu Bô-Bô pe cheiul Senei, moment foarte interesant atât ca situație, ca atitudine și — lucru rar — chiar ca dialog. Un alt pasagiu interesant dar cu foarte multe scăderi e regăsirea și mai ales scena din tavernă, senă în care Jean o disprețuește, sau mai bine zis vrea să o disprețuiască pe Marise spre care îl împinge totuși o forță nebănuț de puternică.

Montarea slabă. Tot așa și fotografia.

CINEMA LUX: Patt și Pattachon. Aceiași. Variaza doar decorurile: destul de interesante vederi din țara popularilor comici. Aceleași hohote de râs în sală în care doar temperatura era mai ridicată „et pour cause”.

P. u. Ig.

PENTRU MONUMENTUL LUI MIHAIL EMINESCU

□ Pentru activarea străngerii fondurilor necesare ridicării în București, a unui monument lui Mihail Eminescu, comitetul înstituit în acest scop, a hotărât să organizeze în Capitală și în marile orașe din țară, mari festivități artistice și culturale.

În București se va organiza, între altele, într'un pavilion din Parcul Carol o expoziție a manuscriselor lui Mihail Eminescu.

Comitetul roagă insistent pe toate persoanele cari posedă manuscrise, portrete, fotografii și în genere orice amintire rămasă de pe urma marelui poet român, să binevoiască a i le pune la dispoziție, pentru a figura în această expoziție, asigurând toate persoanele binevoitoare, că toate aceste obiecte vor fi admirabil păstrate și restituite în perfectă stare.

Toate comunicările se vor adresa: Comitetului pentru monumentul lui Eminescu, București, calea Victoriei No. 31.

20 Iunie, 1844: S'a născut în Târgu-Jiuului poetul dramatic Gh. Bengescu-Dabija.

1848 S'a născut în Ștei (Crișana) folcloristul Miron Pompiliu.

1891: A murit marele istoric și politician Mihail Kogălniceanu.

21 Iunie, 1872: A murit poetul Nicolae Scheletii.

23 Iunie, 1834: S'a născut în București marele prozator Alexandru Odobescu.

24 Iunie, 1836: S'a născut în Iași jurnalistul Ioan Ianov.

26 Iunie, 1860: Apare în București „Pepelea” gazetă umoristică condusă de I. C. Fundescu.

8 LITERATURĂ.

I. LITERATURĂ ROMÂNĂ.

a) Poezie.

Deleanu (Preot Ilie). — Miresme. Poezii religioase. Sibiu, (Tip. Dacia Transilvană), 1926, 72 p. Lei 20.

b) Teatru.

Petra Petrescu (Horia). — Teatru pentru diletanți, la orașe. Intre două focuri. Comedie de salon, originală, într'un act. Ediția a II-a. Sibiu, Editura Asociațiunii, 1926, 38 p. Lei 15. (Buletinul 41 al desp. Sibiu al „Asociațiunii”).

Speranța (Th. D.). — Teatru sătesc. Lângă pământ. Dramă contra funcționarismului, în 3 tablouri. Ediția III-a. București. Cartea Românească, [1926], 42 p. Lei 10.

c) Roman. Nuvelă.

Doru. — Din sbuciumul vieții. Vlahula. Roman. București, Cartea Românească, [1926], X + 224 n. Lei 40.

Lăpedatu (Ioan Al.). — Moartea lui Asan. Povestire istorică. Sibiu, Editura Asociațiunii, Februarie 1926, VIII—58 p. Lei 5. (Biblioteca populară a „Asociațiunii”. Anul XVI, Nr. 134).

III. LITERATURĂ STRĂINĂ TRADUSĂ.

Doyle (Conan). — Furtul talismanului „Urim-vethumim”. În românește de D. Nanu. București, Adevărul, [1926], 31 p. Lei 4. (Lectura Nr. 68).

Balzac (Honoré de). — Amorul mascat sau nesocotință și fericire. Romanul inedit. Cu o introducere de D. Karnabatt. București, Cartea Românească, [1926], 88 p. Lei 6. (Biblioteca Minerva Nr. 116).

Merimée (Prosper). — Dama de pică. În românește de S. Panteli. București, Adevărul, [1926], 31 p. Lei 4. (Lectura Nr. 67).

Mann (Heinrich). — Fecioarele. În românește de E. Marghita. București, Adevărul, [1926], 31 p. Lei 4. (Lectura Nr. 65).

Tit Liviu. — Legende eroice. Traducere din latinește de Nicolae Pandelea. București, Cartea Românească, [1926], 80 p. Lei 5. (Biblioteca Minerva Nr. 114).

Tolstoi (Leon). — Cazacii. Traducere de Ernest Ene. București, Cartea Românească, [1926], 2 vol., 205 p. Lei 15. (Biblioteca Minerva Nr. 126, 127, 127 a).

Rădulescu-Codin (C.). — Nevasta Ieneșă și alte povești, legende, pilde, snoave din popor. București, Ancora, 1926, 173 p. Lei 18. (Biblioteca universală nr. 135—137).

7 ARTE. SPORTURI.

Constantinescu-Iași (P.). — Narthexul în artele bizantine, sudslave și române. Teză de doctorat la facultate de litere din Iași. Iași, (Tip. Arta, D. Milnitzer și F. Reiter), 1926, 291 p. Fig. Lei 150.

Panaitescu (Maria I.). — Colecție de cusături naționale românești din diferite județe. Ediția II-a. Seria I—IV. București, Casa Școalelor, [1926], 4 albume, de câte 12 planșe. Lei 60.

Postlușnicu (Mihail Gr.). — Din trecutul muzical al Românilor. Ciprian Porumbescu, viața și opera sa muzicală. București, (Tip. Cartea Românească), 1926, 95 p. Fig. Lei 40.

Epureanu (Locot. Paul). — Metoda de a învăța și perfecționa înnotul. Tehnica înnotului modern. București, (Tip. Române Unite), 1926, 24 p. Fig. Lei 20.

E C O U R I

REDACTIONALE

□ Nu vom cere scuze cetitorilor noștri pentru „incidentul regretabil” din n-rul trecut: desenul regretatului Leon Donici a apărut răsturnat. Nu cerem scuze: ar însemna să ne socotim vinovați.

Și nu suntem. Explicațiuni de ordin tehnic, teroarea nu știu cărui duh de miez de noapte, a făcut ca cecace noi așezasem cuviincios să apară spre marea noastră disperare, răsturnat. Am oere, dacă s'ar putea, iertare doar bunului dispărut Leon Donici.

□ Zăbava cu care apar manuscrisele ca și ordinea în care se tipăresc, ca și amănările unor anumite cronici trebuiesc puse pe seama singurului imperativ capricios neînduplecat: **paginația**.

Orice altă interpretare este alături de adevăr.

□ Rud. A. Knapp. Binevoiti, vă rog, a ni comunica din nou adresa d-v.

ACADEMIA ROMÂNĂ

□ Două ședințe solemne, prezidate de M. S. Regele.

În prima, recepția savantului profesor Emil Racoviță, dela Universitatea din Cluj, unul dintre promotorii speologiei, știința peșterilor. În răspunsul său, d. dr. Antippa, a făcut elogiu noului membru și a expus vasta sa activitate științifică. D. prof. Emil Racoviță conduce și astăzi cea mai veche revistă de speologie din Franța; centrala cercetărilor în această direcție la Sorbona tot de d-sa e înființată iar la Cluj, conduce în prezent un institut de speologie înființat de d-sa.

A doua ședință solemnă a preamărit pe M. S. Regele cu prilejul împlinirii a 60 de ani. Din răspunsul M. S. Regelui, trebuiesc reținute cuvintele de apreciere a nuanței înaltei instituții, ca și sprijinul anual de 1 milion promis din fondurile Fundației Culturale. Regele Ferdinand care va lua ființă. E de amintit că d. general Averescu a promis 5 milioane Academiei pentru lucrările dicționarului.

REVISTE

□ SOCIETATEA DE MAINE. (III. 24. 13 Iunie Cluj): Un judicios articol al d-lui Ion Clopotel înbrățeșcă laturile problemei învățământului: profesorul, elevul, activitatea extrașcolară, iluzia clădirilor etc. O fericită sugestie în rândurile:

„Dar noi vorbim despre pasiunea profesională, despre apostolatul catedrei. Unde este marca publicației pedagogice a țării, care să intre cel puțin săptămânal în școala de orice grad ar fi ea, cu probleme pedagogice, cu lecții practice, cu teorii științifice, cu articole primite dela profesori luminați din toate colțurile țării, cu ecouri de nemulțumiri și revendicări, cu publicațiuni școlare, ordine, proiecte? Marele corp al inspectorilor ar putea face cinci detașări pentru redactarea publicației care ar fi menită să stimuleze activitatea învățământului cel puțin într-o măsură egală cu ministerul însuși, — nu mai vorbim că mijloacele materiale ar fi infim de mici căci înșile școlile ar susține bucurios în mod voluntar cheltuielile”.

D. Emanoil Bucuța scrie despre Gramatica lui Eliade Rădulescu a cărei copie, în posesia învățatului M. Gaster, dela Londra, era socotită ca fiind gramatica lui Lazăr. Și cu prilejul acesta o frumoasă evocare, în cadru londonez, a figurii învățatului Gaster.

□ ADEVARUL LITERAR ȘI ARTISTIC (VII, 288, 13 Iunie): părintele Gala Galaction, desăvârșitul stilist al scrisului nostru vorbește cu melancolie de urâșirea modernă a mânăstirii Căldărușani:

„Pentru noi, orașeni, nenorociți, bolnavi de urletul străzilor și de țipetele automobilelor, acest locaș tihnit ne învăluie mai întâi cu pacea lui. O pace clară, punctată cu rare virgule sonore, și care dăinuiește între cele două oglinzi, cu ape și cu fantasmă gemene.

Geamlăcul, de unde privim, se reazimă parcă pe creștetul unei dumbrăvi de copăcci cu toadă, crescuți între țâpile stăreției și sânul lacului. Câțiva plopi răzbesc, din trestii dese și rumenesc soarele, pe care noi nu-l mai vedem, săbile lor tremurătoare. Depărtatele zări de codri, stușișurile și ostroavele plutitoare, câteva lunții scobite în câte un singur trunchiu de copac, stășie între ele zăbranicul roșu al amurgului și-i lasă fășiile să se înnece în adânc. Dincolo de trestii muiate în sânge și dincolo de două-trei bare de argint, trec încet, în barcă largă, năvodarii cari se pregătesc pentru lucrul de noapte”.

□ VIAȚA LITERARĂ (I, 17. 12 Iunie): După ce demonstrează că literatura românească nu are un caracter colonial, d. Charles Drouhet, interviewat de d. I. Valerian, arată nevoia unei catedre de literatură comparate:

„O astfel de catedră se impune. Dar literatura comparată să nu fie concepută ca o tăere în felii, ca o juxtapunere fără nici o unitate organică a literaturilor europene ci ca o studiere amplă a felului cum aceleaș teme și aceleaș idei s'au diversificat după popoare. Don Juan, de exemplu, are felurite chipuri de a se arăta după sensibilitatea fiecărui neam.

Romantismul de asemenea la o altfel de catedră trebuie studiat ca un moment caracteristic european într-o anumită epocă, însă realizat diferit după împrejurări. Studiul acestor diverse realizări a unui moment sufletesc ar forma — după mine — obiectul catedrei despre care mă întrebați. Și în felul acesta s'ar dovedi inutilitatea imitațiilor, dar și fecunditatea sugestunilor”.

□ CONTIMPORANUL (V. 67. 1 Mai): o „vizită” la Delteil a d-lui Marcel Iancu și admirabile pagini în continuarea naveli Luntre și punte a d-lui Ion Vinea. Versă, fantezie, psihologism, un prețios argint viu se sbate în scrisul acestui original scriitor.

□ FAMILIA (I, 3; Maiu Oradea Mare): Admiratorii naturcii, de Cezar Petrescu; Două flagele de George Bota: despre Academia de drept din Oradea Mare informațiuni și deziderate exprimă d. I. Pogan.

PREMIU PENTRU DESENE DE COPII

Pictorul N. N. Tonitza anunță, pe această cale, instituirea a trei premii anuale, cari vor dura trei ani consecutivi (1926—1927—1928) pentru cele mai caracteristice desene (în negru sau colorii) executate numai din minte, sau numai după natură, de către copii, cari să nu fi depășit vârsta de 13 ani. Trimiterile se vor face de pe acum, în plicuri recomandate, pe adresa: N. N. Tonitza, str. Popa Soare 66, București, până la data de 1 Sept. a. c. Fiecare copil va putea trimite, în acelaș plic, chiar zece exemplare desenate, cari vor purta, pe contra pagină, în afară de titlul bucății, numele și pronumele concurrentului, anul, localitatea și tinutul de nastere: școala, localitatea și tinutul în care se află în prezent, precum și profeslunea tatălui și a mamei. Lucrările primite vor fi cercetate între 1 Sept.—1 Oct. a. c. de către o comisiune compusă din un profesor de pedagogie, un scriitor, un cronicar de artă, un sculptor și un pictor, al căror nume se vor anunța la timp.

Cele mai izbutite desene — (mai coplărește izbutite) — vor fi reproduse în mai multe ziare și reviste și premiate după cum urmează:

Premiul I 1500 lei
Premiul II 1000 lei
Premiul III 500 lei

Odată cu publicarea rezultatului acestui concurs (1 Oct. c.), premiații vor primi prin mandat postal, la adresele indicate, sumele respective.

Concursurile acestea n'au nimic comun cu obișnuitele întreceri de jocuri și șarade, organizate de numeroasele publicații hărăzite exclusiv copiilor. Ele urmăresc un scop mult mai înalt, anume acela de a aduna cât mai numeroase documente, ce vor servi ulterior la un studiu amănunțit și atent asupra evoluției tehnicii în legătură cu evoluția sufletescă a artistului contemporan.

În această delicată muncă, pictorul N. Tonitza se bizue cu încredere mare pe sprijinul luminat al tuturor d-lor profesori, învățători, preoți, artiști, părinți de pretutindeni, cari sunt deopotrivă preocupați de problemele sufletesti ale copiilor noștri.

DIN STRAINATATE

□ „O sută una” se numește societatea femeilor bibliofile înființată de curând la Paris datorită inițiativii baronei de Brimont și d-nei Albert Pigasse.

Aceste „O sută una” vor publica în fiecare an un volum de lux care va încerca să concureze serios cele mai luxoase publicații ale „sutelor și pe una” de asociații de bibliofili.

□ Premiul Catulle-Mendès a fost împărțit de juriu poezilor Wilfrida Lucas, autorul vol. „Cité bleue” și Noël Garné pentru vol. „Le mort mis en croix”, fiecare obținând un număr egal de voturi.

□ Scrisoarea lui G. Hauptmann prin care refuză a face parte din Academia germană, publicată de noi în întregime în numărul trecut a provocat protestul lui Max Lindemann, actualul președinte al acelei Academii.

După ce arată că Hauptmann a luat parte la discuțiile ce au avut loc cu prilejul proiectului de constituire al Academiei, aprobat întru totul și că a prezentat chiar o listă de poezi care ar trebui luați în considerație, Liebermann sfârșește astfel:

„După discuția aceea, reprezentanții Academiei, care au fost prezenți, n'au avut deloc impresia că d-rul Hauptmann ar avea de făcut obiectii atât de hotărâtoare împotriva înființării unei secții de poezie; căci, în acest caz, participarea sa la stabilirea unei liste de candidați ar fi fost de neînțeles și fără rost. Iar cu ocazia discuțiunii cu privire la lista candidaților ce trebuia prezentată ministrului, el n'a spus nici un cuvânt care ar fi lăsat să se înțeleagă că el n'ar accepta numirea lui eventuală în noua secțiune. Față de prietenul său, sculptorul Klimsch, d-rul G. Hauptmann, s'a exprimat de mai multe ori favorabil cu privire la planul înființării secției de poezie”.

Vom publica la timp răspunsul lui Gerhart Hauptmann, așteptat cu multă nerăbdare.

FOTO-TEHNICA

□ Socotim de a noastră datorie ca în măsura în care apreciem oficiile atelierului nostru, propriu, de zincografie să subliniem că excelența calitate a fotografiilor de pe tablourile Salonului Oficial se datoresc institutului fotografic Foto-Technica, splaiul Kogălniceanu.

Redactor PERPESSIGIUS

